mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI
VASARIO MĖN. 23 D. / FEBRUAR 23, 1974
PART TWO — Nr. 46 (8)

Šiame numery

Rauda apie kičą ir literatūrą.
Encyclopedia Lituanica trečiajam tomui pasirodžius.
Lietuvos himno istorijos bruožai.
Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties.
Rio de Janeiro karnavale.
Veterinarinė medicina laisvojoj Lietuvoj.
Naujas D. Lapinsko kūrinys koncerte.

Kertinė paraštė

RAUDA APIE KIČĄ IR LITERATŪRĄ

Prieš kiek laiko šioje "Paraštėje" buvo nusiskųsta išeivinės kritikos palaipsniu nuprofesionalėjimu. Nusiskundimas buvo, palyginant, švelnus, turint omenyje pseudokritikos sriautą. O dabar panašiu grožinės prozos klausimu, bet aistringiau ir iškalbiau "Aiduose" prabilo kritikas Kostas Rauda ("Brolio Mykolo gatvė", 1973, Nr. 10). Mūsų išeivijos prozoje jis mato "rašytojų mėgėjų" invaziją:

"Jie taip nugyveno mūsų dailiąją prozą, jog jinai visiškai prarado savo profesinę tapatybę, nustojo egzistavusi kaip žodžio kūryba, kurioje ne "tiesa" kuria žodį, bet žodis kuria tiesą... Grynai literatūrines žodžio bei silistinės struktūros problemas pakeitė nuolat atrajojamas vis tas pats propagandinis kičas ir vakardienos problemų sprendimas užvakardienos priemonėmis; žmogų — sąlyginis žmogus, t. y. bejėgis automatas mechaniškai kartojąs autorių diktuojamas "tiesas".

Žodžiai kieti — kai kam jie atrodys pernelyg pikti — bet tikslūs ir labai reikalingi. Mūsų parūgusioje literatūrinėje atmosferoj jie prilygsta langų atidarymui ir vyriško kumščio trenkimui į stalą. Įdomiu sutapimu, jie primena kai kurių latvių literatų nusiskundimus apie dalinį sustabarėjimą latvių išeivinėje raštijoje. Savo romane apie latvius Kanadoj "Pats esi kungs, pats" Aivars Rungis taip aprašo pagal konservatyvaus išeivio lūkesčius sulipdytą tradicinį latvių romaną:

"Jame įvykiai susipina su įvykiais nenutrūkstančioje grandinėje, charakteriai vystosi, charakteriai tampa vaisingi, charakteriai auga, tipai kalba tik tipiškai..." Kai skaitytojas atsigręžia nuo tokio latvių prozos kūrinio į gyvenimą, "dalykai iš karto atrodo truputį nepaprasti", nes šiandienis gyvenimas atrodo visai skirtingas nuo tokio kūrinio. (V. Nollendorfs, "The Demythologization of Latvian Literature", Books Abroad, Autumn 1973).

Rungis kalba apie tradiciniai rašančius profesionalus, bet išdavos panašios kaip Raudos užfiksuotų lietuvių mėgėjų raštuose. Abiem atvejais, Raudos žodžiais, kartojamos "viešosios opinijos spaudimo" primestos "'nepajudinamos tiesos' popierinių... herojų lūpomis".

Panašių reiškinių galima atrasti ir estų bei kitų egzilų raštijoje. Visose išeivių literatūrose pastebimos dvi ligos. Viena yra rašytojų-mėgėjų, "kurie normaliose sąlygose vargu būtų drįsę veržtis į Parnasą", tai veržimasis į tuštėjančius literatūros barus. Kita liga — tai kai kurių profesionalų rašytojų užsisklendimas kadais atsivežtuose stiliuose ir formulėse, laikrodžio sustabdymas namų ir praeities tęstinumo iliuzijai išsisaugoti. Pirmoji liga vadinasi "graphomanitis", antroji "artiosklerosis".

"Graphomanitinė" ir "arteriosklerozinė" kritika vis labiau plinta mūsų periodinėje spaudoje. Žinome, kaip redaktoriams sunku pasigauti recenzentų. O Raudos aprašyto tipo autoriai ir kritikai ne tik sutinka, bet ir patys pasisiūlo. Šiais energijos krizės laikais jų energija neišsemiama, kunkuliuojanti be atvangos. Ir taip jie pildo puslapį po puslapio, kaip margas drobes ar jaučių skūras.

Tokia proza ir kritika nesužavės skaitytojų Lietuvoje, kaip ji besidangstytų tautiškumo ir patriotizmo plakatais. (Parafrazuojant anglų 18 a. kritiką, galime sakyti, kad "patriotizmas yra paskutinė grafomano užuovėja".) O mūsų jauną kartą išeivijoje tokio lygio rašliava labai efektingai atgrasys nuo bet kokio lietuviško rašto.

Kokia išeitis iš mūsų "literatūrinės energijos krizės"? Raudos siūlymu: "Tik grynai profesionalinis požiūris į literatūrą, pagrindinę atsakomybę ir vaidmenį grąžinant žodžiui — nepriklausomam šifrui, kuris garantuotų autoriaus nepriklausomybę prieš ideologijų antplūdį, taip, kaip magiškas ženklas savo kriptiška forma išsaugo jame slypinčios idėjos autentiškumą ir gyvybę. Amen *Pluniksn.*

IR ANTRAS TITANIŠKAS DARBAS JAU ĮPUSĖTAS

Encyclopedia Lituanica trečiąjį tomą pasitinkant: žmonės, darbai, rezultatai

ENCYCLOPEDIA LITUANICA. Volume III. Boston, Massachusetts. Published by Juozas Kapočius. Edited by Simas Sužiedėlis and Vincas Rastenis. English Language Editor Raphael Sealy, University of California, Berkeley. Editorial Assistant Rita Kapočius. Printed in the United States of America, 1973. Encyclopedia Lituanica, 395 West Broadway, So. Boston, Mass. 02127, U. S. A. Library of Congress Catalog Card Number 74-114275.

*

Jeigu kas artimoje ar tolimoje ateityje iš pačių lietuvių ar iš kitataučių ieškos lietuvių išeivijos labiausiai išlikusių pėdsakų svetimose žemėse, tai dvi pačių didžiųjų pėdų bus Lietuvių enciklopedija (36 tomai) ir Encyclopedia Lituanica (6 tomai). Ir jos išliks ne vien tik kaip gražūs paminklai pasižiūrėti, bet ir kaip mokslo bei informacijos neišsenkami šaltiniai, naudojami gyvam reikalui savųjų ir svetimųjų ateities kartose.

Darbas padarytas ir daromas toks, kad plataus pasaulio kultūrininkai, gerai žinantieji šios rūšies leidinių įkūnijimo sunkumus, vargu ar lengvai patikės, kad čia tik išeivijos visuomenės, tik vieno užsispyrusio ir pasiaukojusio leidėjo ir kelių dirbančių ir darbą rikiuojančių redaktorių pasišventimo vaisius.

Kažin ar ir mūsų pačių visuomenė pilnai įvertina ir supranta, kas čia išeivijos sąlygomis yra atlikta. Juk padaryta tiek ir taip, lyg būtų bazuotasi valstybiniu mastu ir remtasi valstybiniu užnugariu. Lietuviškosios ir angliškosios enciklopedijų išleidimas yra ir bus pats didysis mūsų išeivijos stebuklas. Ir už jį dėkui leidėjui Juozui Kapočiui ir redaktoriams: lietuviškosios — J. Girniui, P. Čepėnui, J. Puzinui ir V. Maciūnui (XV), o už angliškosios tris tomus — S. Sužiedėliui, V. Rasteniui. Be abejo, gero žodžio verta ir išeiviškoji visuomenė, savomis prenumeratomis rodydama abiem enciklopedijom reikiamo dėmesio. Bet vargu ar būtų iš abiejų užsimojimų kas nors išėję, jeigu Juozas Kapočius nebūtų buvęs ir vizijos, ir praktiškojo žvilgsnio žmogus, visą save tik šiam reikalui paaukojęs.

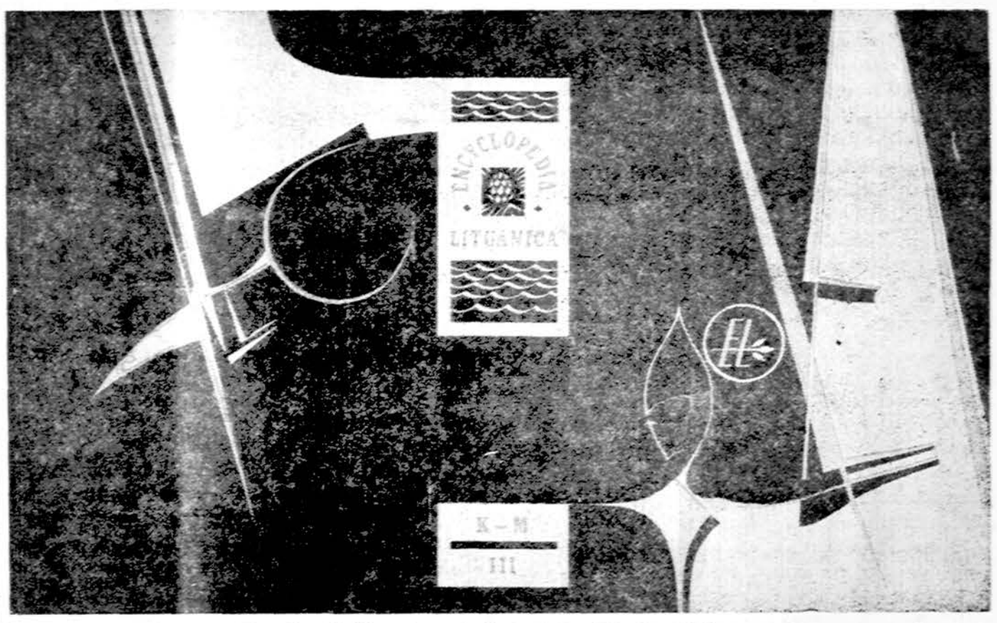

Encyclopedia Lituanica aplankas, pieštas Telesforo Valiaus

Šiandien, džiaugiantis trečiuoju Encyclopedia Lituanica tomu, reikia prisiminti, kad anglų kalba išleisti visą enciklopediją apie vieną tautą, jos istoriją, kalbą bei kultūrą šiame krašte yra bandę ir kiti. Tačiau kitiems darbas vis sustodavo ir pasibaigdavo dar organizavimo stadijoje arba po pirmo tomo išleidimo. Bet mes, lietuviai, atrodo, ištesėsim, jei nejvyks kokia netikėta nelaimė. Pusė darbo jau padaryta. Ir kai padėsime tašką šeštajam tomui, tai tokias anglų kalba enciklopedijas bus išleidę tik dvi tautos: žydai — Encyclopedia Iudaica ir lietuviai — Encyclopedia Lituanica.

O tada jau ir bus užkirstas anas iškraipytas svetimųjų informacijų kelias, kuriuo šimtmečių šimtmečiais netiksliausios ir kvailiausios žinios apie Lietuvą ir lietuvius smelkdavosi į kitų kalbų enciklopedijas bei mokslo veikalus. Visam pasauliui dabar bus parankiausias ir tiksliausias šaltinis angliškoji Encyclopedia Lituanica. Gal mes patys dar šio darbo kaip reikiant nejvertinam, kai jis daromas čia pat mūsų tarpe ir tos pačios mūsų išeivijos rankomis. Tačiau, būkim tikri, šio enciklopedinio darbo reikšmė toli toli pragyvens ir mus pačius ir mūsų vaikų vaikus.

Grįžtant prie paties Encyclopedia Lituanica trečiojo tomo, trumpai tenka pasakyti, kad jis daugeliu atžvilgių yra tikrai impozantiškas: 576 psl., apimąs K-M raides. Iliustracijomis tomas neperkrautas, bet dedamos yra gana ryškiai atspausdintos ir neblogai atrinktos.

Kaip visu rimtumu tomas yra suredaguotas, gali akivaizdžiausiai liudyti ir įvairių sričių kompetetingi bendradarbiai, labai akademiškai ir sąžiningai parengę tomui jiems patikėtas temas. Štai jų pavardės: Ant. Bendorius †, Alf. Čipkus, Alb. Gerutis, Alg. Kasulaitis, Ant. Kučas, Ant. Klimas, Alg. Landsbergis, Alg. Gustaitis, Ant. Liuima, Alg. Budreckis, Ant. Musteikis, Aleks. Mauragis, Aleks. Merkelis, Ant. Mažiulis, Alg. Rukšėnas, Ant. Salys †, Alf. Šešplaukis, Alg. Antanaitis, Ant. Vaičiulaitis Br. Povilaitis, B. Salduikienė, Br. Vačkelis, Česl. Masaitis, K. Jurgėla, C. Surdokas, Ed. Anderson, Ged. Kijauskas, H. Nagys, Il. Gražytė, Ig. Urbonas, Iz. Vasyliūnas, J. Aistis †, J. Balys, J. Brazaitis, J. Dainauskas J. Girnius, J. Gimbutas, J. Grinius, J. Jakštas, J. Karys, J. Kuprionis, J. Puzinas J. Prunskis, J. Slavėnas, J. Pažemėnas, J. Stukas, J. Vaišnora, J. Žilevičius, K.Ambrozaitis, K. Ališauskas, K. Gudaitis †, K. Merkis, K. Ostrauskas, L. Dambriūnas, L. Dargis, L. Kačinskas, M. Nauburas †, P. Dilis, P. Jonikas, P. Maldeikis, P. Rabikauskas, P. Reklaitis, Pr. Skardžius, R. Krasauskas, R. Šilbajoris, Saul. Sužiedėlis St. Goštautas, Sr. Jankauskas, S. Kondratas, Sim. Sužiedėlis, Stp. Matulis, St. Santvaras, St. Yla, Vacl. Biržiška †, V. Sruogienė, V. Gidžiūnas V. Kulbokas, Vl. Viliamas †, Vinc. Maciūnas, V. Rastenis, V. Kulbokienė, V. Širvydas, V. Trumpa, V. Valkavičius, Vyt. Vaitiekūnas, Vikt. Vizgirda, Z. Ivinskis †.

Tyčia išvardinome visų, šiam tomui straipsnius rašiusių, pavardes, kad skaitytojas čia pat justų, kiek dar turime vyresnio ir jaunesnio amžiaus intelektualų ir koks yra didelis darbas juos kontaktuoti, juos suburti bendram viso tomo realizavimui. O kur dar sutelktos medžiagos lyginimas, kur dar visa plejada vertėjų, anglų kalbos žinovų, paruošiančių tekstus gryniausia anglų kalba. Žinoma, visų rašančių enciklopedininkų sąrašas ir čia toli gražu nepilnas. Kiti angažuoti ketvirtam, penktam ir šeštam Encyclopedia Lituanica tomui. Ne vieno jų šiame trečiame tome nėra, bet bus sekančiuose. Žodžiu, ir akademinių plunksnų, ir finansų, ir įvairiopa technikine prasme Encyclopedia Lituanica yra tikrai titaniškas užmojis.

Naujasis tomas prasideda K raidės aptarimu ir baigiasi rašytojo V. Mykolaičio-Putino ir jo kūrybos aprašymu. O kiek tiesiog auksinės medžiagos tarp to pirmo ir paskutinio puslapio. Kiek daug pavardžių, prasidedančių su K ir M raide, kurios mūsų tautos istorijoje ir jos kultūroje jau nepamirštamos. Tarp jų, štai, jau yra ir Romas Kalanta. Ir ne tik dr. Vincas Kudirka, bet ir Simas Kudirka. Ir toliau vis rašytojai, dailininkai, muzikai, aktoriai, vokalistai, humanitarinių ir tikslių jų mokslų žmonės, istorikai, kalbininkai. Šalia žmonių randami ir istorinių vietovių ir šių dienų centrų tai trumpesni, tai ilgesni aprašai, paįvairinti nuotraukomis. Kai kurie jų virsta jau visai apvaliomis studijomis, pvz. rašant apie Kauną, Kęstutį, Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą, Maironį, Putiną ir kt. Apie atskiras kultūros sritis vėl pateikiamos net gana netrumpos apžvalgos, pvz. lietuvių literatūrai nuo seniausių laikų iki pat šių dienų, apimant tėvynėje ir išeivijoje rašančius skirta arti 20 puslapių.

Ir galutinė išvada, šiuo metu gana svarbi, būtų tokia: kai Encyclopedia Lituanica leidimas dar tik įpusėtas, kai antrosios pusės greitas paruošimas ir išleidimas pareis nuo prenumeratorių skaičiaus, tai, nieko nedelsiant, visoms šeimoms ir visiems reikėtų tuoj pat enciklopediją užsiprenumeruoti. Ypač enciklopedija būtina mūsų jaunosioms šeimoms, kurioms ir anglų kalba nėra jokia kliūtis ir kurioms tiesiog neišvengiamas kasdienis, o daug kartų ir lituanistinis kontaktas su amerikiečiais, kanadiečiais ir kitų tautų šviesesniuoju klodu. *k. brd.*

Simas Sužiedėlis, Encyclopedia Lituanica pirmojo, antrojo ir dalies trečiojo tomo redaktorius. Nuotr. V. Mažeiko

Lietuvių Enciklopedijos ir Encyclopedia Lituanica **leidėjas Juozas Kapočius**
Nuotr. V. Mažeiko

Vincas Rastenis, Encyclopedia Lituanica dalies trečiojo tomo redaktorius.

LIETUVOS HIMNO ISTORIJOS BRUOŽAI

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

"Lietuvos Aido" redakcija prieraše-įvade prie K. Banaičio straipsnio "Lietuvos himno reikalu" (1917, Nr. 33) primena, kad A. Jakštas, atsiliepdamas į aną "Buvusio pulko muzikanto" straipsniuką (deja, nenurodo kur), statąs himno konkursui "būtiną reikalavimą, kad naujam himne būtų paminėtas Dievas, kaipo visų tautų Viešpats". Taip pat primena, kad "M.D. [vėl nenurodo kur] ta proga daro tokią pastabą: "Užgriuvo baisusis karas. [...] Norėtum melstis už tėvynę, tuojau užtraukti graudingos maldos giesmę bet...' Ir toliau autorius pažymi Kudirkos himne trūkstant maldos turinio. Tuo tarpu kitų tautų kaip tik himne esą kreipiamasi į Dievą (anglų, pirma rusų, lenkų)".

Tad jau ir prieš pirmąjį karą bandyta Kudirkos himną pataisyti. Korespondencijoje iš Garliavos skaitome: "Čia ir dar vienur kitur Kudirkos himne, antrajame posme, vieton: Tegu dirba Tavo naudai Ir žmonių gėrybei!, dainuoja: Tegu dirba Dievo garbei Ir žmonių gėrybei! Rodos, sektinas būtų toks žodžių pakeitimas ir kitiems. Be abejo, mūsų himne turėtų būti šalia Lietuvos-tėvynės ir Dievas paminėtas" (Tėvynės Sargas, 1918, Nr. 21).

Daugiausia tai užkliuvo himno melodija. Kudirka buvo aistringas muzikos mėgėjas. Ne tik gabiai smuikavo, bet ir harmonizavo liaudies dainas, komponavo valsus, polkas, mazurkas. Neturėjo betgi didesnio muzikinio išsilavinimo, tad jo kompozicijų vertė buvo nedidžiausia, o jo himno melodija nelabai originali. Apie tai nekartą būdavo ir spaudoje užsiminta. Pvz. "Vilties" bendradarbis M. Š. (1909, Nr. 27) apie himną šiaip raše: "Kai žodžiai, tai, man rodos, kad, išmetus porą netikusių vietų, jie aplamai geri, kitur net puikūs. To visai negalima pasakyti apie muziką. Kaipo didis patriotas, Kudirka turėjo karštus jausmus, kuriuos išreiškė savo eilėse, bet kaipo dilletantas muzikoje, atsakančių tiems jausmams motyvų jau negalėjo sutverti arba surasti tarp tautiškųjų giesmių ir dainų ir turėjo pasiskolinti iš svetur. Būdamas profanas muzikoje, pats apie šį dalyką negaliu spręsti, bet remiuosi kitų, tatai išmanančių žmonių nurodymu".

Netruko išsitarti ir muzikai specialistai. M. K. Čiurlionis, gėrėdamasis mūsų liaudies dainomis ir tikėdamasis, kad "ateis laikas, kuomet mūsų kompozitoriai atidarys tą užburtą viešpatiją ir, semdami iš tų turtų savo įkvėpimą, atras širdyje, seniai nejudintas stygas ir tuomet vis geriau suprasime save, nes bus tai tikra lietuvių tautos muzika", drauge neigiamai pasisakė dėl mūsų naujųjų dainų: "Daug blogiau yra su mūsų naujosiomis dainomis, kurios išaugo, tarytum, usnys rugiuose tarp tų senųjų, gražiųjų, ir platinasi jos labai, ir patinka. Pirmoje eilėje stovi mūsų tautiškas himnas, kurs, nuostabu!, taip panašus pradžioje į 'preobraženskago polka' [tai 1687 Pamaskvės kaime Preobraženskoje įsteigtas pulkas, nuo 1700 paaukštintas į leibgvardijos pulkus] maršą, kad negirdėdamas žodžių [Družno, bratcy, piesniu ėtu] neišskirsi. Prie tų dviejų melodijų galime pridėti dar trečią religiškos giesmės, giedamos Aušros Vartuose ir per porą taktų nejusime skirtumo [Witaj, Panno, nieustanno]. Toliau tos melodijos nebepanašios. Bet ar ne svarbiausia yra pradžia? Juk žinomą dainą iš kelių pirmųjų gaidų pripažįstame! Labai gaila, kad mūsų himnas taip neoriginalinis ir priimtas be jokios kritikos. Šiandien tą klaidą labai sunku atitaisyti, nes buvo juk tas himnas giedamas pakelta širdžia. Naujas himnas turėtų būti be galo puikus, prakilnus, grynai lietuviškas, turėtų užhipnotizuoti minią, nes kitaip vietos sau neras". (S. Čiurlionienė (Kymantaitė), Lietuvoje; kritikos žvilgsnis į Lietuvos inteligentiją. 1910, p. 63, 75-76).

Vis dėlto, Kudirkos himnas, kurio melodiją Čiurlionis vėliau nupeikė, turėjo tam tikrą vaidmenį paties Čiurlionio ir visos aplenkėjusios Čiurlionių šeimos atlietuvėjimo kelyje. Jo sesuo Jadvyga rašo, kad "apie 1905 metus Konstantinas pradėjo namie aiškiai politiškai konkretizuoti lietuvybės klausimą [...] skambino lietuviškas liaudies daineles, kurias vėliau mokė mus choru dainuoti. Tais laikais išmokė jis ir lietuvių tautišką himną 'Lietuva, tėvyne mūsų' (J. Čiurlionytė, Atsiminimai apie M. K. Čiurlionį, 1970, p. 22-23).

Panašiai, kaip Čiurlionis, rašė apie himną ir "Buvusis pulko muzikantas": "Kudirkos melodija, kaip yra žinoma, gyvai paimta iš Leibgvardijos Preobraženskago pulko maršo, kurs man kariuomenėje dažnai atsitikdavo griežti, didžiuosius Rusijos kunigaikščius pasitinkant. Mūsų vakaruose girdint iš estrados tą tautinį lietuvių himną, pasidaro koktu ir nejauku. Būdavo, dairausi aplinkui ir žiūriu, bene atsirasiąs buvęs kareivis iš Preobraženskago pulko ir nepradėsiąs drauge traukti: "Znajut turki nas i švedy i pro nas izviesten sviet...' (Pažįsta mus turkai ir švedai, ir pasaulis apie mus žino). Aš, būdamas kuklus muzikantas, tylėjau, tariaus pakelsią balsą už mane mūsų kompozitoriai. Nes nors tas maršas būtų pats ir dailus, bet mūsų himne jis visgi daro mums gėdos".

Nepatenkino Kudirkos himno melodija ir žinomojo mūsų kompozitoriaus Česlovo Sasnausko (kurio sukomponuotoji Maironio giesmė "Marija, Marija" ligi šiol mūsuose plačiai skamba), nes "esanti sudurstyta iš lenkų ir rusų melodijų, o pirmykštė jo harmonizacija visai nevykusi" (M. Gustaitis, "Iš mano santykių su Česlovu Sasnausku", Lietuva, 1926, Nr. 18). Parašęs dvi melodijas (lengvesnę ir sunkesnę) Maironio žodžiams "Kur bėga Šešupė", Sasnauskas, kaip teigė M. Gustaitis, "manė, kad visuomenė pasirinksianti katrą iš jų himnu. Patariau jiedvi išspausdinti kuriame laikraštyje, nes tuo būdu galės pasiekti platesnę visuomenę ir tikslą. Autorius sutiko [...] pasiunčiau jas į Tilžės 'Žinyčią'; ten jos ir buvo išspausdintos [1902, Nr. 4-5]. Visiems gerai žinoma, kaip netrukus tiedvi giesmės paplito skersai ir išilgai po Lietuvą: nebuvo choro, kurs jų nebūtų giedojęs, miesto ir kaimo, kur jos nebūtų skambėjusios. Tai populiariausios to laiko giesmės". Viena iš jų (lengvesnioji) buvo sudainuota 1905 m. Vilniaus Seimo išvakarių koncerte. Anot M. Gustaičio, "pavyko kuo puikiausiai, padarė didelio įspūdžio, ypač finalas 'Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį': maldingi žodžiai ir muzikos crescendo bangavimas žavėte žavėjo".

Vis dėlto, tai Maronio-Sasnausko dainai nebuvo lemta tapti tautos himnu. Tik baigiamasis posmas jau žymiai vėliau, pačiose nepriklausomybės netekimo išvakarėse, buvo oficialiai paskelbtas bažnytiniu-tautiniu himnu: "Giesmė-himnas, giedoti bažnyčioje vietoje tautos himno. Maironio žodžiai, Sasnausko gaida: Apsaugok, Aukščiausias [ir t. t.] Nr. 288. Approbatur, Kaunas, 31.I.1940. (sig.) J. Skvireckas, Archieppus Kaunensis." (Draugija, 1940, Nr. 3. Oficialioji dalis).

Kudirkos Naumiesčio miesto aikštė nepriklausomybės me tais su Naumiestyje gyvenusio ir mirusio dr. Vinco Kudirkos paminklu. Įspūdingas paminklas sukurtas skulptoriaus Vinco Grybo (1890-1941) Iš Br. Kviklio archyvo

Netapo himnu ir kitas Sasnausko suharmonizuotas Maironio eilėraštis "Jau slavai sukilo" (su patriotines nuotaikas uždegančiu posmu: "Petys gi į petį, na, vyrai, kas galit, Sustoję į darbą už mylimą šalį, Prikelkite Lietuvą mūsų"), kurį karštai rekomendavo "Viltyje" (1909, Nr. 48) Čiurlionis: "... yra tai tikras himnas. Lengvame, rimtame ritme iškyla plati melodija, harmonizuota puikiai ir stipriai, ir nuo pradžios iki galo iškilmingo stiliaus. Yra tai, be abejojimo, tikro įkvėpimo veikalas, ir visa širdimi linkiu, kad išsiplatintų Lietuvoje, kad visų būtų giedamas ir atjaučiamas" (cit. J. Žilevičius, Česlovas Sasnauskas. 2. laida, 1953, p. 60). Palankus buvo ir J. Naujalio sprendimas (Vargonininkas, 1909, Nr. 5): "Abelnai įspūdį gerą daro, skamba viskas rimtai, kaip tik himnui pritinka" (Juozas Naujalis; straipsniai, laiškai, dokumentai... 1968, p. 66).

M. Biržiška rašo, kad "Jau slavai sukilo" pretendavo į himnus. "Mūsų pabėgėliams 1918-1919 m. iš Rusijos grįžus, ji buvo giedama su visuotiniu sustojimu, bene iš Voronežo taip atvežtu, o gal ir iš Kauno ėjo toks 'dukas', kur skersavo į kudirkinę giesmę, kaip Dievo neminінčią" (iš 1961.V.5 laiško). Kitoje vietoje M. Biržiška prisimena, kaip toji Maironio-Sasnausko daina kaitino vilniečių jausmus, bolševikams laikinai užėmus Vilnių: "[1919] sausio 30 d. Adelės Nezabitauskaitės-Galaunienės koncertas virto savotiška demonstracija, kai jai uždainavus 'Jau slavai sukilo', publika pakilo iš vietų ir sustojo; šį kartą Maironis ėjo mums tautine marseliete" (M. Biržiška, Dėl mūsų sostinės, I, 1960, p. 136).

Maironio "Pavasario balsų" 5-me leidime (1920) yra eilėraštis (jo dar nebuvo ankstyvesniame 1913 m. leidime) "Lietuvių gimnas" (Pirmyn į kovą už tėvynę). Išlikęs korektūrinis to leidimo egzempliorius turi vokiečių karo cenzūros leidimą, datuotą 1918.XI.1: "Zum Druck freigegeben. Verfügung: 2389 vom 1. 11.18. A.B. - V. Wilpert, Leutnant". Pridėtas "Militär - Gouvernement Litauen. Presseabteilung" antspaudas. Taigi anas eilėraštis parašytas ne vėliau, kaip 1918 m. Atrodo, kad Maironis, Lietuvos valstybei organizuojantis, bus ketinęs jai duoti naują himną. Ne kartą spaudoje (o tarpusavio pokalbiuose, be abejo, ir dar dažniau) pasitaiką kritiški pasisakymai dėl Kudirkos himno, o taip pat kai kurių siūlymai Maironio eilėraščius "Jau slavai sukilo" ar "Kur bėga Šešupė" priimti himnu, galėjo būti visuomenės aukštai vertinamam ir plačiai skaitomam, deklamuojamam bei dainuojamam Maironiui ne tik paskatinimas, bet tiesiog iššūkis parašyti himną. Jame Maironis, kaip ir Kudirka savajame, sėmėsi stiprybės iš praeities: mini garbę tėvų, bočių-milžinų kapus, žemę numylėtą amžiais gynusius bočių bočius. Yra betgi kovingesnis už Kudirką, kurio himnui ir spaudoje buvo prikišta, kad 'žodžiai yra perdaug minkšti ir tyliai švelnūs. Jie taip pat persilpnai išreiškia nepriklausomybės jausmą, laisvės troškimą ir pasiryžimą ją ginti" (K. Banaitis, Liet. Aidas, 1917, Nr. 33). Maironis šaukia pirmyn į kovą, ragina atremti priešų žiaurumus, tikina, kad niekas nedrįs užpulti, nes "mūsų Vytį priešai žino". Čia ne tik atsiliepė viltingas ir energingas Maironio (bent jaunojo) patriotinės poezijos pobūdis, bet ir ryžtingoji anų veikliųjų laikų dvasia, kai buvo dėta tiek daug pastangų nepriklausomybei atgauti ir valstybei atstatyti: "Palaimink, Viešpatie galingas, Lietuvių pastangas teisingas". Ir dar. Kudirkos himnui ne vienas buvo prikaišiojęs Dievo nepaminėjimą. Maironio himne kiekvienas iš keturių posmų baigiamas kreipimusi į Dievą palaimos ir pastiprinimo. Vis dėlto tas himnas nepasiekė geresniųjų Maironio kūrinių lygio, nesulaukė didesnio atgarsio ir himnu netapo. Labai būdinga, kad 6-me "Pavasario balsų' leidime (1927) buvo pakeista to eilėraščio antraštė: jis jau nebevadinamas "lietuvių himnu", o tik pradiniais pirmosios eilutės žodžiais "Pirmyn į kovą".

Buvo ir mažiau reikšmingų pretendentų į himnus. Štai korespondencijoje apie 1918.VIII.18 Kaune surengtą koncertą skaitome: "Vakarą pradėjo ir užbaigė p. Naujalio choras. [...] P-nas Naujalis, kaip mums matos, labai tiktų himnams rašyti. Jo 'Nauja dirva' — tai puikiausias šių laikų lietuvių tautiškas himnas (giesmė) ir jį reiktų dažniau giedoti, nes čia ir žodžiai A. Jakšto turi gilią prasmę ir muzika atsakanti ir rimta ir žadinanti dvasią" (Vienybė, 1918, Nr. 32).

Kritikavo Kudirkos himną dėl jo melodijos neoriginalumo ir anuo matu energingai mūsų muzikiniame gyvenime besireiškęs komp. Mikas Petrauskas: "Pirmoji himno dalis yra visai identiška [Alberto] Methfesselio dainai 'Studentų daina'. Tą dainą dainuodavo anais laikais Slowiansko choras, ir Kudirka ją galėjo girdėt. Antra dalis po įtaka muzikos iš Moniuškos operos Halka, "Po nieszporach' [po mišparų]. Kadangi Kudirkai, kaipo ne teoretikui ir ne specialistui, nebuvo galima būti verpete muzikalės literatūros, o patsai, būdamas jausmus, pasiduodąs įtakai, nesukontroliuodavo įžymėtų savyje svetimų motyvų ir išliejo juos su prakilniais ir giliais žodžiais" (Jaunoji Lietuva, 1915, Nr. 1; cit. Vinco Kudirkos jubiliejinis varpas, 1924, p. 133-134). M. Petrauskas sukomponavo Kudirkos žodžiams savo originalinę melodiją, kai kur ir sugiedotą, bet plačiau nepasklidusią: korespondencijoje iš Pilvišių skaitome, kad ten 1918.VII.21 d. surengtas vakaras "prasidėjo ir užsibaigė Petrausko 'Lietuvos himnu" (Dabartis, 1918, Nr. 112).

Panašiai neprigijo ir kitų dviejų mūsų muzikų (Petro Stankevičiaus ir Juozo Drijos-Visockio) Kudirkos himnui pritaikytos melodijos.

Rimčiausias varžovas Kudirkos himnui prieš pirmąjį karą ir dar karo metais buvo "Lietuviais esame mes gimę". Tiems dar 1884 m. "Aušros" kalendoriuje išspausdintasis didelio poligloto ir karšto lietuvių tautos draugo Jurgio Sauerweino eilėraštis "Jaunųjų lietuvininkų giesmelė" (Lietuvininkai mes esam gimę), tik kiek pataisytas ir sutrumpintas. Jis gerai pagavo patriotines aušrininkų nuotaikas. Rašė J. Mačys - Kėkštas: "Aš tai pats, lygiai kaip ir kiti jaunieji lietuviai [...] gėrėjomės patiesTamstos, p. S., pakeliančia dvasią giesmele"; ją Mačys priskyrė prie tų negausių eilių, kurios "pakrutino jausmus" (Aušra, 1886, Nr. 6, p. 161-162).

Sauerweino eilėraštis buvo ne tik skaitomas, bet ir bent kartkartėmis sudainuojamas, pvz. 1895. II. 17 d. "Birutės" draugijos dešimtmečio šventėje Tilžėje. Rašė "Nauja Lietuviška Ceitunga" (1895, Nr. 16): "Ir iš maskoliškosios Lietuvos buvo mažas skaitlius atsiradęs, iš kurio reikia ypač dainininkus (5 moteres ir 2 vyru) paminėti. [...] Tarp muzikališkų dalių dainavo dainorkos gražias ir visai ypatiškai skambančias dainas. [...] Po tam tapė jos užprašytos pranešti dainelę Girėno [Sauerweino slapyvardis] 'Lietuvininkai mes esam gimę', bet jos nepažino balso tos dainos, ale norėdamos mielai išpildyti prašyma, tarpe kelių minutų susitaisė ypatišką naują gaidą ir prašytąją dainą padainavo" (V. Jakelaitis, Lietuvos dainų šventės. 1970, p. 15).

"Birutės" vienuolikos metų sukaktuvėse (1896. II. 16) "choras giesmininkų padainavo "Lietuvininkai mes esam gimę' (cilės D-ro Girėno, gaida p. V. Nocevyčiaus)" (Varpas, 1896, Nr. 3).

Vincas Nacevičius (1875 - 1943), kuris jau 1892 m. su savo suorganizuotu Jurbarke choru buvo nuvykęs Tilžėn dalyvauti "Birutės" šventėje, paskiau mokėsi J. Naujalio vargonininkų kursuose ir vargonininkavo Kaune. Taigi Sauerweino daina buvo žinoma ir Didžiojoje Lietuvoje. Štai, Mintaujoje, kur gyveno ir mokėsi nemaža lietuvių, 1906. XI. 26 d. surengtame lietuvių vakare, "dramai pasibaigus, choras, p. [Juozo] Gruodžio [vėliau iškilusio į mūsų žymiuosius kompozitorius] vedamas, puikiai padainavo septynias tautiškas dainas. [...] Ypatingai savo meilia harmonija puikiai skambėjo ir ilgai skambės mūsų ausyse: Lietuvininkai mes esame gimę" (Viln. Žin., 1906, Nr. 270).

Kieno buvo toji dainos "meili harmonija", nežinia. Gal būt, V. Nacevičiaus? Melodiją tam Sauerweino eilėraščiui sukomponavo ir Tilžės kantorius (muzikos mokytojas ir chorvedys) vokietis A. Niemannas, kuris nuo 1909 m. buvo pakviestas vadovauti "Birutės" chorui. Jo melodija buvo išspausdinta "Birutės" leidinyje "Lietuvių tėvynės dainos" (Tilžė, 1911). Tame rinkinyje buvo daug liaudies dainų. Pratarmėje rašė (Vardan "Birutės") Jonas Vanagaitis: "... tai daugiausia dainų balsai, imti iš žmonių, taip sakant savastis visuomenės. Tas išmėtytas lietuvių tautos 'perlas' pritaisė lietuviams 4, kaip kurias tik 3 balsams, gerbiamas 'Birutės' dirigentas pons kanteris A. Niemanas iš Tilžės. Jisai tokiu būdu pasistatė sau neišdildomą paminklą lietuvių tautos gyvenime, už ką šioje vietoje išreiškiame savo padėką". Beje, knygelėje buvo išspausdintas ir Kudirkos "Hymnas" (t. y. himnas) dviem melodijomis: Kudirkos ir A. Niemanno.

(Bus daugiau)

PR 8-8229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
DR. FANG C. LU
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt., 1-5 treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURBIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 8-0001.

Tel. — BE 8-5898
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasrien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antrad., ketvirtad., nuo 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždarya
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048.
Ofiso telef. 476-4042

Tel. 925-3388
DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimos problemos
2624 W. 71 Street
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro
Šeštadieniais 8:30 - 12 val. dieną
Emergency tel. — 788-2981

Tel. KEliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val., p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. o trečiad. uždaryta

DR. NINA KRAUCEL KRIAUČELIŪNAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Avenue
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambinti 447-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Res. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir res. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1228
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv., ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiu reikalu, susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasrien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4153
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak
Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible
American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODOS LIGOS IR CHIRURGIJA
6324 North Milwaukee Avenue
Tel. 763-3310 286-8668

DR. P. ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4334
Val.: pirm. antr. ketv. 2—5 ir 6—8 penktad. 2—5 šešt pagal susitarimą

Perskaitę "Draugą", duokite ją kitiems.

Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties

Žmogus, rašytojas, publicistas, pomirtinis raštų leidimas, laiškai

KAZYS BRADŪNAS

Sunku patikėti kad š m. kovo mėn. 1 d. jau suėjo 10 metų nuo dr. Juliaus Kaupo mirties. Mirė tada palyginti dar jaunas rašytojas ir jaunas gydytojas, kuriam šiemet būtų vis dėlto jau 54 metai. Mirė žmogus, neatšokęs nuo išeivijos lietuviškųjų reikalų. Žmogus talentingas, visiems draugiškas, gerai pasiruošęs savo profesijai, o kūrybinį žvilgsnį nukreipęs į literatūrą.

Visa tai turint prieš akis, imi galvoti, ar tik Julius Kaupas šiandieninėje mūsų dabartyje nebuvo paskutinis mohikanas tų lietuvių gydytojų virtinėje, prasidėjusioje Basanavičium, Kudirka, Pietariu ir kt., kuriems grožinė literatūra ir kitos humanitarinės srityss buvo antroji, gal net pati didžiausioji jų sielos dalis. Juliui Kaupui mirus, kažkaip nesigirdi, kad kas iš jaunesniųjų mūsų medicinos daktarų nešiotų dar ir rašytojo vardą.

Juliui Kaupui gyvam esant, teišėjo tik viena jo knyga "Daktaras Kripštukas pragare". Bet knyga tokia, kuri iš karto paliudijo išskirtinį ir originalų talentą, kuri mūsų grožinėj literatūroj pasilieka kaip neirstantis paminklas autoriaus gimtajam miestui — Kaunui. Tai knyga, kurioj tikrovė tampa pasaka ir pasaka tikrove. Iš kitos pusės, ši knyga ir šios pasakiškos Kauno istorijos yra lyg ir paties autoriaus portretas, jam dažnai kasdieniškajame gyvenime beveik tikint pasakos realybe.

Tačiau Julius Kaupas rašė ir visai gyenimiškų, ne pasakiškų novelių. Nemažai jų paskleista savo laiko periodinėje spaudoje. Ir jos vis dar laukia surenkamos ir išleidžiamos vienoje knygoje.

Suprantama, kai nuo autoriaus mirties jau yra praėjęs visas dešimtmetis, o jo pomirtinių raštų komplekto vis nesulaukiama, tai trūksta kai kieno kantrybė, ir priekabingoje spaudoje pradedama rykauti ir ieškoti kaltininkų. Gi kaltininkai ir be ieškojimo yra aiškūs: tai išeivijos kultūrinio gyvenimo ribotumas ir laiko bei tokiam akademiniam leidiniui suredaguoti profesionaliai pasiruošusių žmonių stoka. Rodos, toks kaltininkų ieškotojas — rykautojas galėtų lengvai suprasti, kad čia gi nėra šaulių gegužinės korespondencinis apdailinimas ar savo vasarinių kelionių po Ameriką apsirašymas. Pabrėžiame: ne pinigų čia problema! Jų yra. Ir spaustuvių darbams pinigų ateityje dar daugiau bus. Bet ar bus žmonių, kurie sugebėtų ne vien, nors ir premijuotą, korespondenciją parašyti, bet ir suredaguoti akademinio lygio leidinį, kurį nerausdami galėtume pasiūlyti Kongreso bibliotekai.

Julius Kaupas (1920-1964) Nuotrauka Vytauto Maželio

Akademiniam rašytojų palikimo redagavimui profesinio lygio žmones savo tarpe galėtume suskaityti ant pirštų.. Gi jiems, vieną šios rūšies pareigą apsiėmus ir metai po metų atliekamu nuo kasdieninės duonos darbo valandų vakariniu ar naktiniu laisvalaikiu kietai ir sąžiningai stumiant pirmyn, negalima gi dar užkrauti ir antro, trečio, ketvirto. Štai tokio profesionalaus ir ne degtuko žybtelėjimu baigiamo darbo pavyzdys: Kosto Ostrausko ir Alfonso Nykos-Niliūno redaguotieji pomirtiniai Antano Škėmos raštai, metai po metų išeivijos sąlygose paruošiami ir leidžiami. Šiuo metu abudu redaktoriai jau baigia Škėmos raštų paskutinį tomą. Po to taipgi Ostrauskas ir Niliūnas pradeda redaguoti ir akademiniam leidimui ruošti Juliaus Kaupo raštus. Todėl ir pompastiškam kaltintojui bei rykautojui geriausia būtų čia susiprasti ir lūpą prikąsti, žinant mūsų išeivijos situaciją, poreikius, jėgas ir kietą šio literatūrinio darbo reiklumą.

Prisiminę Julių Kaupą, kaip rašytoją ir medicinos daktarą specialistą, negalime praeiti tylomis ir pro Julių Kaupą publicistą, Kaip aktyvus mūsų visuomenino gyvenimo bei idėjų dialogo dalyvis, jis savo publicistine, bet taipgi giliai intelektualuman padažyta plunksna mokėjo labai nuodugniai atsiliepti į keliamas problemas, mėgo džentelmeniškas, kultūringas diskusijas.

Ne vienam, tur būt, atmintyje yra išlikęs vienų tokių diskusijų gana ryškus pavyzdys — būtent — Antano Maceinos ir Juliaus Kaupo kadaise "Aiduose" vestas pokalbis apie liberalizmą ir komunizmą.

1948 metais mano tada redaguotuos "Aiduos" balandžio mėn. Nr. 19 buvo atspausdintas Antano Maceinos straipsnis "Liberalizmo kelias į bolševizmą". Liberališkoji mūsų spauda tuoj pat į šį A. Maceinos raštą reagavo, nueidama net iki V. Ramono "Kryžių" romano. Naujomis pastabomis "Aidų" 1948 m. birželio mėn. Nr. 15 atsiliepė ir A. Maceina. Tada pasisiūlė viešu laišku į Maceinos tezes dirstelėti Julius Kaupas. Sutikau. Ir 1948 m. "Aidų" spalio mėn. Nr. 19 buvo atspausdintas Juliaus Kaupo raštas "Kryžkelėje tarp Romos ir Kremliaus. Laiškas Dr. Antanui Maceinai".

Aną viešą savo laišką A. Maceinai Julius Kaupas tada baigė šitaip:

"Pabaigoje Jūs sakote, jog būtumėt laimingas, jei kas įrodytų, kad liberalizmas nuvedė ne į bolševizmą, bet į krikščionybę, nes kito kelio, Jūsų tvirtinimu, nesą. Mano straipsnis, be abejo, Jūsų pradžiuginti negalėjo. Liberalizmas sukūrė ideologiją, visuose punktuose diametraliai priešingą bolševizmui, o taip pat ir išvedė žmogų iš viduramžiškos santvarkos. Klaidingas yra tik Jūsų prierašas, kad kito kelio nėra. Atrodo, Jūs matote valstybėje tik kraštutinumus. Tuo tarpu politiniame gyvenime mes ieškome kompromiso, kuris patenkintų visus gyventojus. Niekas neabejoja, kad krikščionybės idėja yra daug vertingesnė už materializmą, tačiau, manau, tai dar ne visai pakankamas pagrindas tapti jai privaloma visiems. Ankstyvesnėse savo paskaitose Jūs gražiai atstovavote valstybės nepasaulėžiūriškumui dėl to, tikiuosi, ir šį sykį sutiksit, kad valstybei naudingesnis kelias bus tolerancija ir sąžinės laisvės gerbimas.

Tikiuosi man atleisite, kad šis straipsnis išėjo gana kritiškas ir daug kur nutolo nuo Jūsų teigimų. Tačiau, prisipažįstu, aš bandžiau nuoširdžiai vadovautis gražiais vieno jėzuito kunigo žodžiais, girdėtais dar Kaune per pamokslą:

— Dievas yra Tiesa, ir kas nuoširdžiai ieško tiesos, ieško Dievo."

Antanas Maceina šias visas diskusijas užsklendė savo raštu "Liberalizmo teisinimas". Atsakymas Juliui Kaupui ("Aidai" 1948 m. lapkričio mėn. Nr. 20) baigiamas taip:

"Štai kodėl savo straipsniuose aš šiuos du kelius ir tematau. Trečiasis Jūsų ir kitų vadin. liberališkasis kelias, nėra skirtingas nuo vieno kurio iš anų dviejų. Jeigu liberališkasis kelias yra suprantamas bei vykdomas 15-16 š. humanistų ar Locko linkme, jis iš esmės yra krikščioniškasis kelias: kelias į Romą. Jeigu liberališkasis kelias yra suprantamas ir vykdomas Rousseau-Comte prasme, jis iš esmės inkvizitoriškasis kelias: kelias į Maskvą. Kitokio pasirinkimo nėra ir negali būti. Ši dilema yra jausta į pačią mūsų prigimtį, ir jos pakeisti mes negalime. Tai nėra nei fanatizmas, nei "nuoseklumų ieškantis sistemingumas". Tai yra pati mūsoji tikrovė. Bolševizmas yra didžiulis

(Nukelta į 4 pusl.)

Julija Švabaitė

VAIKŠČIOK ATSARGIAI, ŠVENTASIS GABRIELIAU

Upėje Santa Ana
Raudoni kalnų gūbriai —
El Rio del dulce nombre
De Jesus
De los temblores —*

Saujoje San Gabriel
Mažyčiai žmogučiai
Ir balti jų nameliai...
Vaikščiok atsargiai,
Šventasis Gabrieliau,
Neužgniaužk sustingusio delno
Palmių ir kaktusų procesijoj
Nuo kalno
Ligi kalno...

Los Angeles, gruodis

* Santa Ana — Saldaus Jėzaus Vardo žemės drebėjimų upė

AR TU MANE ŠAUKSI?

Esame vėl traukiny. Laikas
Mums jau seniai sustojo. —
Niekas nepakeitė miško,
Ežero, eglių ošimo...

— Op, op, Nemunėli,
Ar tu mane šauki?
Ar šauksi
Per naktį ilgą, įkyrią,
Per juodus
Garvežio dūmus?

Ar tu mane šauki?
Ar šauksi
(Aš visados budėsiu)
Nesibaigiančioj ratų
Simfonijoj,
Nesibaigiančioj metų
Agonijoj...

O SAULĖ ARTI

Bijau skristi.
Bijau pakilti nuo žemės.
Įsikibus laikausi žolės, medžio, akmens.
O erdvėj nėra nieko.
Tiktai šis negyvas paukštis.
Ramu. Tuščia. Ir plaka
Tik mano
Ir paukščio širdis — — —

O saulė arti —
Rankom galiu paglostyti
Seną jos veidą. Prie stiklo briaunos
Laukiu stebuklo,
Puolu į dangų —
Miražą —
Efemerinį upių
Vandenį — — —

Rio de Janeiro karnavale

Apybraiža

Zigmas Umbražūnas

Bestebėdamas jau antrą vakarą vykstančius Rio de Janeiro Užgavėnių karnavalo žaidimus, nė nepajutau, kaip pradėjo lynoti. Lyg dulksna, nors tarpais užeidavo ir smarkesnė lietaus banga. Paprastai tropikuose lietus užeina staiga, lyg iš kibiro žliaugia ant galvos. Bet ir vėl ūmai praeina. Dar pila lietus kaip reikiant, o jau matai pajuodusių debesų properšose žvilgančią saulę.

Tai buvo vėlokas sekmadienio vakaras prieš Užgavėnes. Pats Rio karnavalo siautėjimas. Aplinkui tribūnose šimtatūkstantinė minia dainuoja, šoka, rėkia, rankomis ploja, kojomis trypia... Vidury tarp tribūnų ant Avenida Presidente Vargas žingsniuoja, bet daugiausia savotiška ristele bėga tūkstančiai, dešimtys tūkstančių šokėjų, dainininkų. Vieni prašmatniai apsirengę, kiti tik šiek tiek prisidengę, palydimi daugybės orkestrų ir būgnų. Užpakaly tribūnų Avenida Presidente Vargas ir išilgai centrinės Rio de Janeiro gatvės—Avenida Rio Branco—minia, na ir nukalbėjau "minia" — gi masė žmonijos, kokie 2 milijonai su priedu. Kaip akys užmato į visas puses žmonija, daugiausia pajuodusi, siūbuoja, dainuoja, šoka, mosikuoja. Šimtai orkestrų ir būgnų trenkia maršus ar dainas. Kur-ne-kur pasigaunama kokia dešrelė alkiui numalšinti ar limonado ar net alaus užsigerti. Laimingesni sukombinuoja ir "batibos", stipraus braziliško gėrimo. Išlenkęs keletą "batibų", ir aš pradėdu trepsėti ir net uždainuoti su visais, nors jaučiu, kad giedorius iš manęs tai jau prastas.

•

Rio de Janeiro karnavalo tradicija siekia net 1855 metus, kada 60 vyrų būrelis susiorganizavo į savotišką karnavalo tarybą. Fantastiškiausiai pasipuošę, lydimi būgnų, jie paradavo Rio gatvėmis. Žiūrovai gausiai paplojo, sumanymas visiems patiko. Taip ilgainiui karnavalo mintis plėtėsi, kol pasiekė gana komplikuotos programos ir išsiliejo į beveik savotišką viso miesto pablūdimą...

Prieš organizuotų karnavalų pradžią pusberniai Užgavėnių proga užpuldinėdavo praeivius su netikėtom vandens "bombom" ir šiaip pridarydavo daug žalos. Tai bet kokie "pasirodymai" iki 1855 m. buvo uždrausti.

Tačiau tų 60 vyrų sumanymas davė pradžią visai eilei organizacijų, klubų su įvairiausiais pavadinimais ir vardais. Kai kurie jų ir dabar daugiau kaip po šimto metų tebegyvuoja.

Originaliai jie reprezentavo savo "ranchos", kurie būrėsi į, mūsiškai tariant tautinių šokių ir muzikos draugijas. Vėliau jos dar persiorganizavo į "blocos", į dideles grupes, apimančias to ar kito regiono entuziastus. Pats muzikalių ir šokėjų elitas susiorganizavo į vadinamas "samba mokyklas", kurios šiandien kaip tik ir organizuoja svarbiausius Rio karnavalo pasirodymus.

Kokie bebūtų vardai, visi tie sambūriai dažnai skaičiuoja savo narius tūkstančiais. Karnavalo metu jie ir pasirodo savo vienaname būry tūkstančiais, dainuodami tą pačią dainą, ritmingai šokdami pagal tuos pačius būgnų garsus, rengdamiesi panašiais sukirptais rūbais ar ir lygiai labai mažai teapsirengdami.

Iš "blokų" grupių žinomiausios yra "Bafo de Onze", skaičiuojanti net 8000 narių, ir "Cacique de Ramos", turinti taip pat apie 8000 galvų. Pastarieji pasirodo masiniu susibūrimu, apsirengę indėniškais juodai-baltais kostiumais. Eidami jie ritmingai dainuoja, laiks nuo laiko garsiai sušūkauja, staiga tris-keturis kartus šoka į viršų ir po to tuojau kelis metrus pabėga į priekį. Ir visa tai sutartinai atlieka keli tūkstančiai žmonių iš karto. Įspūdis yra tikrai didelis ir neužmirštamas.

Iš "Samba mokyklų" pažymėtinos dar yra: Unidos do Jacarezinho, Imperio Serrano, seniausia "mokykla" — Portela ir publikos labai mylima — Mangueira. Pereitais metais pasirodė 10 mokyklų, bet minėtos keturios daugiausia varžosi dėl pirmųjų premijų ir publikos meilės.

Pasiruošimas karnavalui vyksta ištisus metus, tūkstančiai žmonių tam reikalui parodo daug sumanumo, išradingumo, aukoja daug energijos ir nemažai sunkiai uždirbamų pinigų.

Pastaraisiais metais "liaudies" pasirodymai darosi vis daugiau sukomercinti, bilietai į tribūnas parduodami astronomiškomis kainomis juodoje rinkoje, viešbučiuose ir t. t. Turistas karnavalo metu apmoka dešimteriopai už viską: už viešbučius ,taksi, už restoranus, bilietus. Bet ir patys "cariocos", kaip save Rio de Janeiro gyventojai vadina, išleidžia karnavalui dideles uždarbių ir santaupų sumas. Ypač daug cruzeirų praleidžiama įvairiuose karnavalo proga rengiamuose baliuose, kurių pats žymiausias įvyksta Rio Teatro Municipal. Bilietai ložėse šitame baliuje kainuoja iki 500 dolerių asmeniui.

Rio de Janeiro gatvė Užgavėnių karnavalo metu

Karnavalas sutraukia į Rio ir tūkstančius banditinio elemento. Rezultate — keli šimtai žmonių pereitais metais atsidūrė lavoninėse, o net 16.800 besilinksminančių su praskeltom galvom ar šiaip sunkiau sužeisti atsidūrė pirmosios pagalbos klinikose. O kiek tūkstančių apsiėjo panašiuos atsitikimuos ir be klinikos?

•

Šitos apybraižos pradžioje užsiminiau apie lietų. Taigi, patį svarbiausią karnavalo sekmadienio vakarą taip ir pradėjo lynoti, kartais daugiau, kartais mažiau, o kartais lyg trūkte pratrūksta. Bet programa vyksta be sustojimo: būgnai muša, žmonės šoka ir dainuoja. Šoka ir dainuoja ir tribūnoje permirkę žiūrovai.

Jau gerokai po vidurnakčio pradėjo taip pilti, kad nors lįsk į urvą. Nuo vietos tribūnoje iki mano viešbučio normaliai tik penkios minutės pėsčiom. Bet dabar reikia apeiti aplinkui visą aikštę, aplink bažnyčią ir... vis per tą milijoninę, siūbuojančią minią.

Nė nepajutau, kaip permirkęs pradėjau drebėti iš šalčio. Pats netikėjau, kad tropikiniame Rio būtų taip šalta. Šiaip taip per šokančius ir dainuojančius žiūrovus prasiskverbiau prie išėjimo ir atsidūriau po laiptais, nuo kurių varvėjo purvinas vanduo. Tūkstančiai drebančių jau tūnojo po laiptais, bet vis tiek kai kurie dar bandė šokti... Pagaliau nutariau per tą minią veržtis viešbučio link.

Gatvės buvo paplūdusios vandeniu, kai kur iki pusės blauzdų. Jutau, kad mano sušlapę sandalai sveria kone po centnerį. Atsidūrus minioje, nebuvo taip šalta, bet stumtis į priekį buvo didelis vargas. Džiaugiausi, kad, prieš išvažiuodamas, buvau pasiskiepinęs nuo stabo, tai drąsiau buvo mirkti čia vandenyje, kuris baisiai dvokė ir atrodė daugiau panašus į purvyną.

(Nukelta į 4 pusl.)

Rio de Janeiro karnavale

(Atkelta iš 3 pusl.)

Staiga iš kelių pusių banditinis elementas pradėjo minią grūsti tai vienon, tai kiton pusėn. Pro būgnų garsus išgirdau bejėgių žmonių riksmą. Buvau beveik pačiame viduryje tos siūbuojančios minios. Kažkoks skaus mas nudiegė per patį nugaros vidurį. Prisiminiau posakį: "Ir numirė žmogus iš baimės".

Dar nespėjau dorai pagalvoti apie tą mirtį iš baimės, kai išvydau šimtus policininkų, puolančius tą banditinį elementą ir kraunančius lazdomis iš peties kur tik pakliūva. Kaltiems ir nekaltiems. Teturėjau tik vieną mintį: kaip gyvam iš tos minios išsiveržti... O kelio nei atgal į tribūną, nei į priekį.

Netoliese stovėjo turistinis autobusas su apie 30 keleivių, atvežtų iš uoste stovinčio laivo. Taip jis ir stovėjo, minios apsuptas, kokias kelias valandas, nes aš jį dar mačiau, tribūnoje besėdėdamas. Iš visų pusių dainuodama, minia tą autobusą lingavo. Nemačiau, kad bent vienas turistas šypsotųsi ir būtų dideliame entuziazme...

Taip tiems policininkams betvojant su lazdomis ku rpakliūva, kažkaip atsirado proga sprukti į šoninę gatvelę, kurioje žmonės nebebuvo taip susikimšę. Vis dar lietui pilant, pradėjau stumtis viešbučio link. Tik dabar pamačiau iš kur toji smarvė: gi plastikinės triūbos iš laikinųjų tualetų sutrūkusios, ir taip viskas veržiasi į tas lietaus užtvindytas gatves. Pagaliau nepakanka ir tų laikinųjų tualetų, jų nedaug tėra tokiom masėm, tai "bėdoje" dauguma reikalą sprendžia, kur kam pakliūva...

Dvi valandos užtrunka, kol prasisverbiu per minias iki viešbučio. Čia manęs laukia vonia ir švari lova. Atrodė, kad tai buvo pats geriausias laimikis pasaulyje. Kai pradėjau snausti, lietus jau buvo nustojęs ir švito. Už bloko būgnai pliekė visu smarkumu ir dar koks milijonas žmonių šoko ir dainavo iki pat 10 valandos ryto. Po pietų turi prasidėti trečioji karnavalo diena, o po to dar ir ketvirtoji.

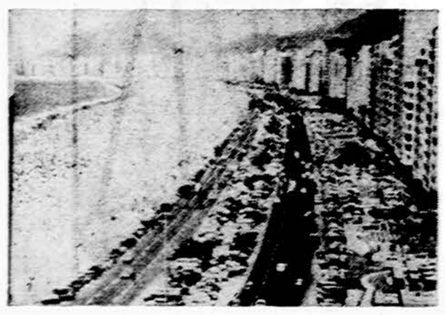

Rio de Janeiro paplūdimys.

•

Iš tiesų, jau dvi savaites prieš karnavalą visuose Rio de Janeiro kalnų šlaituose dunda būgnai, tūkstančiai šokėjų miklinasi Copacabana, Ipanema ar Niteroi pajūriuose.

Per ištisas naktis Capacabanoje dunksėdavo tie būgnai, jauni ir seni šokdavo ir dainuodavo. Pilnas pajūris žmonių. Kaip tik buvo mėnesienos laikotarpis, tai Atlantas sidabru mirgėjo ir nuo jo dvelkė gaivinantis vėjelis. Net ir Paryžiuje nemačiau tiek besimylinčių porelių, kaip Rio de Janeire ir ypač Copacabanoje. Rio turi savotišką mistiką. Ir ji ypač pajuntama čia prieš karnavalą ir paties karnavalo metu.

Kartą važiuoju taksi vešliu, tropikiniuose medžiuose paskendusiu Rio priemiesčiu ir ūmai pamatau didoką būrį žmonių. Lazdomis kažką lyg tai bado ir šūkauja. Pasirodo, pačiu kelio viduriu vingiuoja kokio metro ilgumo piršto storumo gyvatė. Pamaniau, jog jie tą gyvatę nudobti. Ne! Jie tik šūkauja ir stumia ją nuo kelio, kol jinai dingsta tropikiniuose šlaituose. Klausiu, ar ji pavojinga?

Pavojinga? "Ji visą batalioną vyrų gali nukauti", išgirstu atsakymą. Tai kodėl jos nenugalabina? Užtat, kad jos užmušimas gali pakenkti karnavalui...

•

Copacabanoje susipažinau ir su senjoru Ariel Ferreira da Silva. Kas jis toks? Gi — žymiausias Rio de Janeiro batų valytojas. Jis įsitaisęs savo "buveinę" Avenidoj Atlantica, priešais California ir Luxor viešbučius. Prie "buveinės" visokių batų tepalų ir šepečių skrynelės. Turi šalia pasistatęs ir skelbimą: "Brazilijos batų valymas su vaidinimu".

Sr. Ariel Ferreira da Silva už paprastą batų nuvalymą be "vaidinimo" nulupa apie kruzeirą (maždaug 15 amerik. centų), o su vaidinimu ima pusantro kruzeiro. Ką gi jis vaidina? Gi švilpauja ir dainuoja visokias melodijas, pritaikytas prie batų valymo tempo ir darbo.

Senoviškosios liaudies apeigos Rio de Janeiro pajūry.

Turistai mėgsta Ariel Ferreira da Silva. Savo "vaidinimu" jis vienintelis mano sutiktas toks batų valytojas tarp daugelio visuos pasaulio pakraščiuos. Čia jis linksmas, čia jis liūdnas, tai dainuoja, tai švilpauja, tai prašnekina praeinantį bent keliomis kalbomis.

Jau beveik ketvirtis šimtmečio, kai jis valo batus su "vaidinimu". Ar patenkintas savo gyvenimu? Labai patenkintas! Nors pasitaiko dienų, kad net ir duonos gabalėliui neužsidirba.

— Žiūrėk į tą mėnulį, — jis man dėsto gana neblogai angliškai. — Į tą sidabru aplietą Atlantą. Matai, kaip visi žmonės patenkinti ir laimingi. Matai tas besimylinčias poreles? Ah! Gal ne vienas iš jų miega kokioje nors pašiūrėje ir marškiniai ant jų nugaros gal vieninteliai ir viskas, ką jie turi. Jie tačiau yra laimingi žmonės, kaip ir aš esu laimingas! Mus, beturčius, Dievas myli. Aš tikiu į jo meilę. Aš turiu ramybę ir pasitenkinimą. Taip! Aš esu laimingas!

Ir Sr. Ariel Ferreira da Silva užtraukia kažkokį romansą. Aš ir dabar dažnai jį prisimenu, tą šaunųjį Rio de Janeiro batų valytoją ir jo pasakytus išminties žodžius.

•

Išaušta gražus, saulėtas Pelenų dienos rytas. Nuo Atlanto pučia gaivinantis vėjas. Baigiasi 3 savaitės viešnagės Rio de Janeiro. Vakare išskrendu Šiaurėn, į Brazilijos kitą nepaprasto romantiškumo ir grožio miestą Salvador — Bahia de Todos los Santos, trumpai — Bahia.

Palengva žingsniuoju Rio centrine Avenida Rio Branco ir negaliu patikėti — visur jau švaru, išvalyta, net, atrodo, mirtina tyla po tokio karnavalinio triukšmo. Tik tas "kvapas" dar iš visų pusių... Visi skuba į darbus, ir Rio atrodo lyg būtų vėl kitame pasaulyje. Net kažkoks liūdesys apima. Paimu taksi ir be jokio tikslo ir plano dar kartą pervažiuoju jau gana gerokai pažįstamas vietas: Copacabana, Iponema, Leblon. Užvažiuoju ant Corcovado, iškilusio 2.300 pėdų aukštumoje ir pasakau Rio ir taip visame pasaulyje pažįstamai Kristaus statulai sudiev! Pietų Amerikoje panašaus pobūdžio mačiau tris Kristaus statulas — vieną Bogotoje, Columbijoje, antrą — Andų kalnuose netoli Santiago, Čilėje, bet Rio statula pati įspūdingiausia. Nuo Corcovado viršūnės Rio de Janeiro vaizdas tiesiog neužmirštamas ir kartu toks artimas — juk net jau vaikystėje atmintin įstrigo Pao de Acūcar — granitinė "cukraus" uola, svaiginančio aukščio, apsupta daugybės įlankų, salų, mėlynų vandenų. Vieną mėnesienos naktį gėrėjausi Rio iš Corcovado viršūkalnės ir to vaizdo niekada gyvenime nepamiršiu. Sudiev Corcovado. Sudiev Rio de Janeiro! Atsisveikinu ir žinau, kad gyvenime bus valandų, kada ir vėl norėsiu į čia sugrįžti.

Ir dabar, kada žvarbiame Chicagos viduržiemyje statau paskutinį tašką šiai apybraižai, mintyse jau atsišaukia Brazilijoje nusėdusio lietuvio poeto Venancijaus Ališo posmas:

Ant Corcovado žydi gėlės,
Į šaltą gūžtą tarp kalnų
Sugrįžo baltas debesėlis
Suglaust pavargusių sparnų...

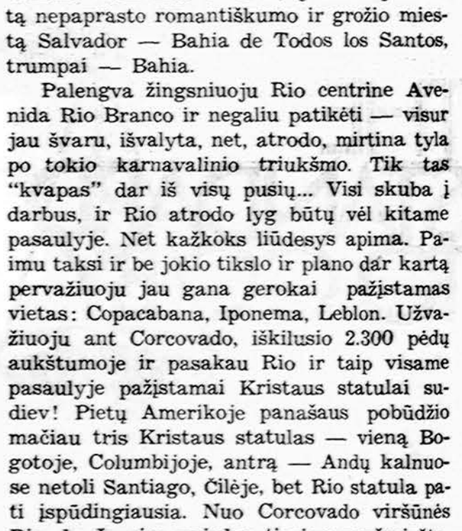

Milžiniškoji Kristaus statula Corcovado viršūnėje prie Rio de Janeiro.

Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties

(Atkelta iš 3 pusl.)

perversmas Krikščionybės arba, jeigu norite, "krikščioniškojo liberalizmo" atžvilgiu. Tačiau jis yra nuoseklus išsivystymas rousseauiškojo ir comteiškojo liberalizmo atžvilgiu. Todėl šitas liberalizmas ir negali būti bolševizmo užtvara: nei kaip ideologija, nei kaip valstybinė sistema, nes ši sistema juk ir yra anos idealogijos įsikūnijimas visuomeniniame gyvenime.

Štai mano atsakymas Jūsų laiškui. Atkreipdamas dėmesio į anglosaksiškąjį, nuo krikščionybės dvasios ligi šiol neatitrūkusį liberalizmą, Jūs davėte progos dar sykį paryškinti kontinentinio liberalizmo sampratą ir dar arčiau paregėti jo glaudų ryšį su pazityvizmu ir su materializmu, o per juos ir su bolševizmu. Už tai dėkingas esu Jums ir aš ir, manau, tie, kurie mūsų laiškus bus skaitę.

Su bičiuliška pagarba

A. Maceina"

Tai buvo mūsuose reto respekto vienas kitam dviejų oponentų pašnekesys, įsimintinas ir po tiekos metų. Apie tai kalbant ir liečiant Juliaus Kaupo mirties 10 metų sukaktį, duodame čia dar keletą Juliaus Kaupo laiškų, rašytų "Aidų" redaktoriui, susietų su čia minėtomis diskusijomis. Juose vietomis ryškiai atsispindi ūpo neprarandančio, į švelnų humorą linkstančio Juliaus Kaupo dvasios bruožai.

•

FREIBURG, 1948. VI. 14

MIELAS KAZY,

pradžioje laiško Tave sveikindamas ir pagal senąsias tradicijas sakydamas ką nors malonaus, kaip dera išauklėtam žmogui, išreiškiu nusistebėjimą Tavo AIDAIS. Pastaruoju metu jie yra baisiai gerai meniškai sutvarkyti. Tai tikras, taip sakant, reprezentacinis leidinys.

Tie mano smagūs pareiškimai Tau siunčiami kaip priedas, išskaičiuojant kitus mano sumanymus, kurie riša mane su Tavim.

Prieš kokį pusmetį išverčiau iš prancūzų kalbos Andre Gide'o BETSABĖJĄ, dramine forma parašytą, pusiau eiliuotą poemėlę, (panašios formos kaip Griniaus drama). Ji užimtų, dviem skiltim atspausdinta, AIDŲ 3-4 puslapius. Nežinau tik, ant kiek Tave interesuoja vertimai iš svetimų kalbų. Parašyk — nes šiaip tai tingiu kiek pataisyti stilių ir vietomis patikslinti.

Buvau parašęs trumpą recenzijėlę apie Andriušio "Anapus ežero" "Žiburiams" — tačiau jie skaito jį jau recenzavę. Jei nenori išsamaus nagrinėjimo, bet keletos pozityvių ir negatyvių aspektų iškėlimo, tai galiu atsiųsti.

Trečias dalykas, tai yra Maceinos straipsnis apie liberalizmo kelią į bolševizmą, į kurį norėčiau aš parašyti atsakymą ir papildyti. Maceina fainas vyras, bet kovodamas už krikščionybę kartais gali pasiekti priešingų rezultatų, atgrasindamas neapsisprendžiusius. Jį skaityti tinka tikintiems draugams, tačiau paklydusios avelės jis, aišku, tokiu tonu nesugrąžins nė vienos. Norėčiau ir dėl to parašyti aš, kad nepareikštų savo minties kuris nors užkietėjęs antiklerikalas ar pozityvistas, kuris nebus nei objektyvus, nei, greičiausiai, kultūringas, nes anas frontas kultūrininkų kažin ar turi.

Tavo

Julius

P. S. Baigdamas savo apmislijimus, siunčiu labas dienas Tau irgi Tavo žmonelei.

Tas pats

Julius,
virš pasirašęs.

FREIBURG, 1948. VII. 9

MIELAS KAZY,

Tavo gromatą margą gavau beigi apturėjau, tačiau, nežiūrint viso mano straksėjimo, pasirodė, kad tokiu žaibišku tempu, kaip Tu kad pageidauji, nieko rašyti negaliu.

Ypač buvo reikalinga Maceinai atsakyti šiame numeryje, nes, jaučiu, po jo papildomo straipsnio kils didelis ūžimas, kaip bičių avily. Tačiau jis, matai, stambi žuvis, ir šiaip bet ką rašyti negaliu. Gi kuo daugiau skaitau ir gilinuosi, tai išsigąstu, kiek baisių neteisybių jis yra prisakęs beigi prikalbėjęs. Tikiuosi, kad AIDŲ ėjimas nesustos, tad žadu atsiųsti kitam numeriui didžiai išsamų atsakymą. Ne visi gi liberalai yra kandidatai į bolševikų partiją. Parašyki tik, kaip yra su tolimesniu AIDŲ ėjimu ir iki kada atsiųsti medžiagą. Henrikas žadėjo sekančiam numeriui atsiųsti keletą Traklio vertimų.

Nors čia pas mus ir gyvena garsus rašytojų sąjungos valdybos narys Alfonsas Nyka-Niliūnas, tačiau apie rašytojų suvažiavimą mažai težinom. Jei turėtum kokių žinių ar gandų, tai parašyk.

Tavo

Julius

Labų dienų žmonelei irgi Tau nuo Henriko beigi manęs.

FREIBURG, 1948. VII. 19

MIELAS KAZY,

straipsnį apie liberalizmą atsiųsiu dar į šį numerį. Jau baigiu jį rašyti. Be abejo, rašau kultūringai, rimtai beigi santūriai, kaip ir tetinka tokiam kultūringam žurnalui, kaip tavasis. Tad rezervuok kokius 3 puslapius šio numerio, nes atidėti vėliau kažkaip nepatogu, ypač, kad čia toks aktualus diskusinis dalykas. Viso gero!

Tavo

Julius

Sveikinimai visiems etc.

FREIBURG, 1948. VII. 24

MIELAS KAZY

rašau Tau skubiai, nes skubu pas Jesaitytę mašinėle perrašyti straipsnį "Kryžkelėje tarp Romos ir Kremliaus". Tikiuosi, jis, gal būt, dar įtilps į šį numerį — padėk tam pastangų. Išsiųsiu poryt "durch Eilboten". Jis išėjo, tarp kitko, netrumpesnis už Maceinos, labai mandagus ir gerokai kritiškas.

Tavo Julius

FREIBURG, 1948. 10. 7

Mielas Kazy,

Tavo laišką su intymiom mintim apie Kripštuką gavau ir dėkoju. Esi pirmas, pasiryžęs man parašyti ir toliau ir išsamiau.

Tau dedikuotą egzempliorių vis dar neįstengiu išsiųsti dėl nematyto žmonijos istorijoje savo skurdo. Tačiau, nenusimink, knygą gausi.

Kalbant apie mano straipsnį, suprantama, kad jis vis atidėliojamas į laiką, kur jo aktualumas bus smarkiai sumažėjęs, ir kiek būkštauju, kad dar ko gero nepatektų į tą patį numerį su eventualiu Dr. Maceinos atsakymu. Tačiau nežiūrint visų tų minėtų netobulumų, ryžtuosi straipsnį palikti AIDUOSE, bet neperduoti kitiems, kurie jo prašo. Būtų gera, Kazy, kad atsiųstum korektūrą man kuo greičiau,, nes manau jį vietom sušvelninti, vietom įterpti vieną kitą sakinį. Pažymėk, kada pasiųsti atgal — nors mano darbas čia būtų tik poros dienų.

Tavo

Julius

Paruoša Adomo Galdiko monografijos pristatymui ir parodai Chicagoje

Dail. Adomo Galdiko monografijos pristatymui ir dailės darbų parodai Chicagoje kruopščiai ruošiamasi. Dail. Bronius Murinas sukomponavo pakvietimą. Šriftas kaligrafinis. Viršely monograma. Dail. Povilas Kaupas baigia paruošti iliustruotą katalogą. Magdalena Galdikienė, dail. Adomo Galdiko našlė, iš Putnamo atsiųs Čiurlionio galerijon išstatyti daugiau kaip 50 paveikslų.

Monografijos pristatymas ir paroda įvyks kovo mėn. 15 d.

Laisvės kovų muziejus Chicagoje

Jaunimo centre Laisvės kovų muziejus įspūdingai įrengtas. Jo pradžia siekia 1958 metus. Dabar yra eksponuota daug brangių nuotraukų, kautynių schemų, karinių leidinių rinkinys, kur yra net tokia retenybė, kaip K. Semenavičiaus knyga apie artileriją iš XVII šmt., buvusi išleista lotynų, prancūzų kalbomis, buvusi pagrindiniu artilerijos vadovėliu Europoje. Čia yra net skyrius apie raketas.

Šiuo metu muziejų globoja komitetas: pirm. K. Dabulevičius, nariai J. Švedas, A. Juškevičius, Edm. Vengianskas ir V. Diminskis (vedėjas). Gen. Dirmantas — garbės pirmininkas.

Steigiamoji komisija 1958 m. buvo: S. Krūvelis, P. Šeštakauskas, inž. E. Vitkus. Neseniai muziejui pagamintos naujos lentynos. Jau turima apie 200 eksponatų, kurie vertinami iki 20,000 dol. Įspūdingas Lietuvos kariuomenės albumas— gen. kons. Budrio palikimas. Pavyko gauti iš Lietuvos Vyčio ordino kaspiną.

Muziejų aplankė ukrainiečių egzilinės vyriausybės krašto apsaugos ministeris gen. W. Filonowich.

Muziejus laukia naujų eksponatų ir aukų. Siųsti vedėjo adresu: V. Diminskis, 7301 So. Artesian, Chicago, Ill. 60629.

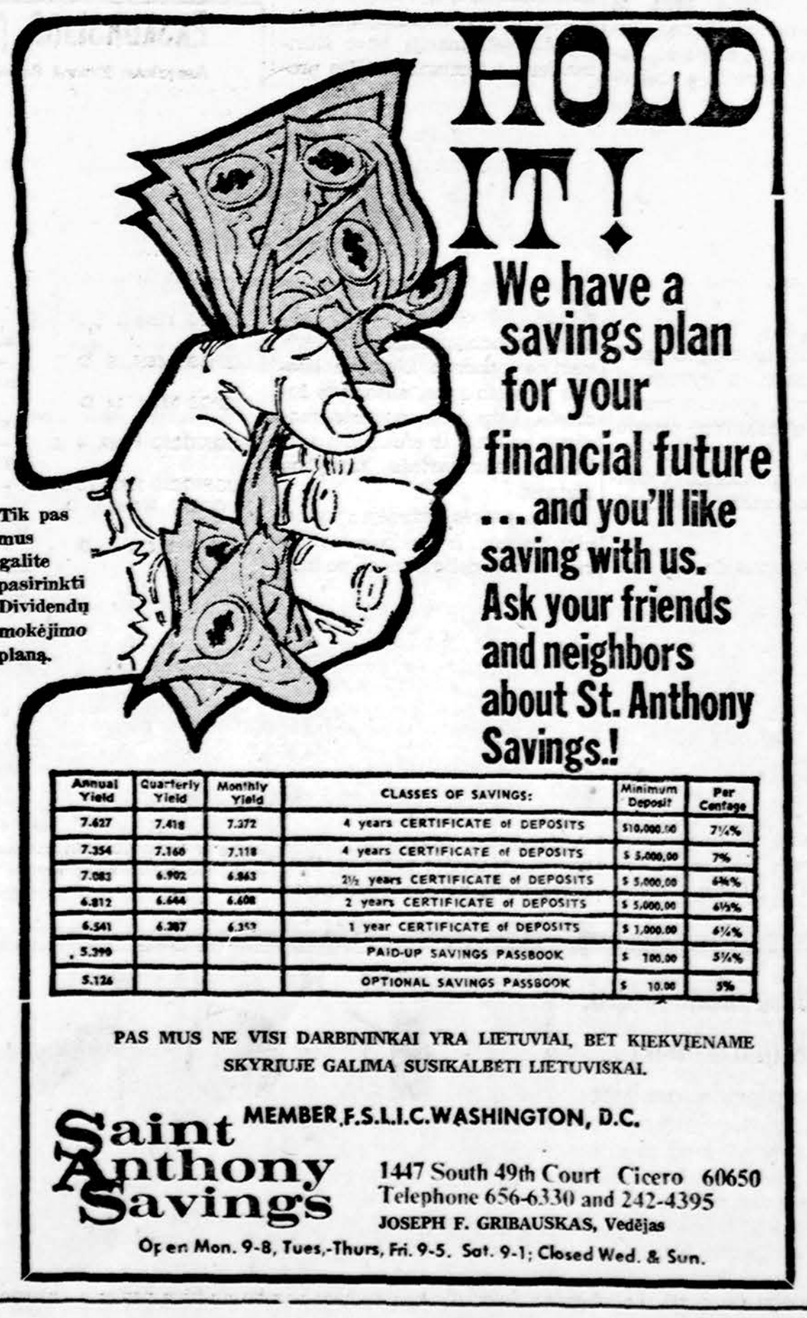

Ganykloje Nuotrauka Vytauto Maželio

Veterinarinė medicina laisvoje Lietuvoje

Dr. St. Jankausko atsiminimai istorinių faktų šviesoje

ALFONSAS INDREIKA

Dr. Stasys Jankauskas, VETERINARINĖ MEDICINA NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE. Išleido Liet. xet. gyd. d-ja tremtyje. Knyga 338 psl. Kaina 6 dol., gaunama ir "Drauge".

*

Pastarojo meto mūsų knygų rinką praturtino ir dvi didesnio dėmesio vertos knygos veterinariškai ūkiškomis temomis: 1) Dr. Stasio Jankausko "Veterinarinė medicina nepriklausomoj Lietuvoj" ir 2) "Žemės ūkio gamybinė kooperacija nepr. Lietuvoj 1920-40", agr. Jono Glemžos ir eilės kitų, buvusių "Pienocentro" bendradarbių parašyta.

Šį kartą apie pirmąją — veterinarinę mediciną.

Pats knygos pavadinimas, jos nepaskaičiusiam, iš pirmojo žvilgsnio galėtų sudaryti įspūdį kad knyga daugiau taikoma tos srities specialistams arba ta profesija besidomintiems. Tačiau tai neatitinka tikrovei. Autorius, knygą pavadinęs atsiminimais, aprašo čia visu įmanomu tikslumu kruopščiausiai surinktus tikrovės faktus apie nepriklausomosios Lietuvos laikmečio veterinarijos būklę ir jos rutuliojimąsi per visą laisvės tarpsnį. Lietuvoje veterinarija buvo žemės ūkio integralinė dalis. Tiksliau tariant, naminių gyvulių (stambiųjų ir smulkųjų) bei paukščių ūkiai yra glaudžiausiai susieti su gyvulių ligomis, gydymu, apsauga nuo ligų, gyvulinių produktų priežiūra ir t. t. Be gyvulių nėra veterinarijos. Be pažangios veterinarijos neįmanomas ir pažangus ūkis.

Knygos autorius dr. St. Jankauskas visus rūpestingai surinktuosius faktus bei istorinius epizodus yra išklostęs 338 puslapiuose ir juos suskirstęs, su atitinkamais pavadinimais, 62 skyrelių turinyje. Dėl to skaitančiam labai patogu pasirinkti įdomesnieji dalykėliai. Rašoma aiškia, bendrine mūsų kalba, be jokių įmantrybių. Surinktieji įvykiai bei atskiri epizodai atsispindi tarytum veidrodyje nuogiausių istorinių faktų šviesoje, nors ir be kalbinių puošmenų.

Šių atsiminimų tikslą autorius apibūdina taip: "Šių atsiminimų pagrindinis tikslas ir yra užfiksuoti įvykius ir faktus, kurių liudininku man asmeniškai teko būti, daugeliu atvejų pačiam juose betarpiškai dalyvaujant. Tų faktų dalis niekur anksčiau dar nebuvo užrašyta ir po manęs galėtų nueiti užuomarštin".

Pradžioje (įvade) apibūdinamas klaikiai skurdus carų Rusijos palikimas ir sunki pirmųjų nepriklausomybės dienų pradžia. Visam krašte įvairios užkrečiamosios gyvulių ligos siautėja. O veterinarijos gydytojų tik saujelė (registruotų apie 12). Gi ir tie patys dėl didelių atstumų žmonėms sunkiai pasiekiami. Dažnai gyvulius gydė įvairūs savamoksliai, nemokšos, burtininkai. Ūkininkai, gyvulių savininkai buvo labai išnaudojami. O ir į pačią veterinariją buvo žiūrima kaip į žemesnės rūšies profesiją.

Kaip buvo sukurta pažangi veterinarijos tarnybos sistema

Autorius yra išklostęs gana sistemingai, maždaug chronologiškai, visus įvykius bei epizodėlius veterinarijos kūrimosi kelyje Skaitytojas galės susidaryti natūralų ir tikrą vaizdą, kaip augo, brendo, pažangėjo veterinarijos vyksmas Lietuvos laisvės tarpsniu arba, autoriaus žodžiais, kaip buvo sukurta moderni, pažangi ir efektyviai veikianti veterinarinės tarnybos sistema.

Kaip gatvės grindėjas akmenis, grubius ir švelnesnius atrinkdamas, dėlioja vieną po kito grindinin, taip ir šios knygos autorius surinktus nuogiausius faktus, be jokių pagražinimų ir be šešėlio propagandos, yra išklostęs atsiminimuose. Juos skaitančiam akivaizdžiai iškyla jaunesniosios veterinarijos gydytojų kartos, jau baigusios veterinarijos mokslus Vakarų Europos valstybėse, atliktasis vaidmuo. Jų patyrimai, naujos idėjos skatino veterinarijos pažangą. Pradėtos kurti naujos institucijos. Ypač svarbų vaidmenį buvo atlikęs valstybinis veterinarijos bakteriologijos institutas kovai su apkrečiamomis gyvulių ligomis. To instituto laboratorijose buvo daromi įvairių patologinių medžiagų tyrimai apkrečiamom ligoms diagnozuoti ir taip pat buvo nustatomas maisto produktų žmonių sveikatai tinkamumas.

Apskritai, autoriaus išklostytų veterinarijos pažangos kelyje įvykių grandinėje driekiasi, lyg ryškiai atsispindinčiu ruožu, tos visos pastangos, sukauptos į vieną didįjį tikslą — įkurti aukštąją veterinarijos mokslų instituciją Lietuvoj. Būdingiausia, kad tokią idėją skatino, stumte stūmė pirmyn tik saujelė vet. gydytojų ir kitų aktyviųjų. Autoriaus suminėtos ir visos didžiosios kliūtys, stabdžiusios jų užsimojimus. Ir, nepaisant visų nesėkmių, visos pastangos buvo apvainikuotos laimėjimu — 1938 m. buvo įkurta Veterinarijos akademija Kaune.

Autorius sumini ir visus kolegas vet. gydytojus, su bent kokiu žymesniu įnašu veterinarinėj statyboj. Drauge pateikia ir kiekvieno jų biografines žinias. Gal kas pasakys, jog patogiau būtų buvę biografines žinias spausdinti atsiminimų gale, atskiram skyriuje. Bet, tur būt, autorius norėjo labiau paryškinti kiekvieno įnašą veterinarijos kūryboje ir tuo pačiu daugiau atkreipti į tai skaitytojų dėmesį.

Autorius teisingai pastebi, kad veterinarijos bei kitų, artimiau susietų žemės ūkio šakų plėtotė turėjusi panašumo ir į visos valstybės kūrimąsi. Dėl to galėtų būti įdomi ne tik tos srities specialistams, bet ir kitiems.

Dr. S. Jankausko atsiminimus apibendrinant, galima būtų sakyti, tai kruopščiausiai surinktų veterinariškai ūkiškosios raidos nepriklausomos Lietuvos tarpsniu isorinių faktų bei epizodų rinkinys. Jie, tarytum gaivus šaltinis žinioms semtis, bus vertingi ypaš akademikams (moksliniams darbams), menininkams bei rašytojams — nenykstanti istorinė medžiaga literatūriniams kūriniams, atkuriant buities tikrovę.

Atsiminimai verti pasiskaityti ir pravartūs savo namų knygų lentynose turėti visiems kurių atminyje dar gyvai tebežybčioja neblėstančiai įspausta visa nuogoji Lietuvos ūkio raidos tikrovė. Jie įdomūs ūkininkams ir visų sričių žemės ūkio darbuotojams. Jie taip pat įdomūs ir naudingi mūsų jaunajai kartai, Lietuvos nemačiusiai, susidarant tikresnį krašto vaizdą.

Lietuvių Veterinarijos gydytojų draugija tremtyje, dr. Stasio Jankausko parašytiems atsiminimams lėšas sutelkusi ir juos išleidusi, padarė labai vertingą įnašą Lietuvos laisvės laikmečio žemės ūkio kultūros istorijai praturtinti. Linkėtina kad šioji d-ja (nors nariais ir negausi, bet profesiniu aktyvumu gana gaji), kolegiškos talkos nenutrauktų ir tiems atsiminimams plačiau skaitytojuos paskleisti. Kitaip tariant, d-ja galėtų pasinaudoti efektingiausiu knygoms skleisti būdu, jei paskiri nariai ryžtųsi aprūpinti ja draugus įvairiomis progomis vertingesne dovana — šia knyga.

RYŽTINGĄ JAUNIMO SĄJŪDĮ PRISIMENANT

Savo laiku didelės įtakos Lietuvos kaime turėjo paplitęs jaunimo pavasarininkų sąjūdis. Veikla pradėta 1912 m. caristinės okupacijos metu, slapta. 1914 metais sąjūdis jau buvo tiek veiklą išplėtęs, kad vasario 24 d. sušaukė pirmą slaptą suvažiavimą Kaune. Šiemet sueina 60 m. nuo to suvažiavimo. Jis vyko Maironio namuose, Katalikių moterų išlaikomoje valgykloje. Dalyvavo 17 atstovų. Pirmininkavo J. Lukošius iš Surviliškio, sekretoriavo U. Bruškaitė (Pavasario red.). Apie pavasarininkų tikslus ir veikimo būdus kalbėjo kun. N. Raštutis, Pr. Dovydaitis, kun. A. Maliauskas. Buvo sukurti pirmieji slapto veikimo įstatai. Nutarta, kol nebus įmanoma veikti viešumoje, burtis prie Blaivybės draugijos, sudarant jos atskirus būrelius. Tokie būreliai tuo metu jau veikė Surviliškyje, Miroslave, Radviliškyje, Vabalninke, Marijampolėje, Šiauliuose, Šeduvoje, Seinuose, Valkininke, Varenoje ir kitur.

Pirmo pasaulinio karo metu veikla beveik sustojo, nebeišėjo ir Pavasaris, bet vėliau pavasarininkų veikla apėmė visą Lietuvą.

STANLEY JR. SAYS:

1974 Plymouth, Duster ONLY $2511

LeBaron 2-Door Hardtop

Save up to $1,500.00 on new 1973's

BALZEKAS

CHRYSLER PLYMOUTH VALIANT IMPERIAL

4030 So. Archer GOODYEAR TIRES Tel. VI 7-1515

Buy In Brighton Park—You Don't Have To Drive Miles For Service

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

American Travel Service Biūras šiais metais yra suorganizavęs 10 grupinių kelionių į Lietuvą. Tai yra kelionių biūras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje.

VISOS GRUPĖS LIETUVOJ PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune).

EKSKURSIJŲ IŠVYKIMO DATOS YRA SEKANCIOS:

GEGUŽĖS MĖN. 20 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Leningrade
BIRŽELIO MĖN. 11 D. — CHICAGO — 15 dienų
BIRŽELIO MĖN. 17 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Helsinki
LIEPOS MĖN 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Lisabonoje
LIEPOS MĖN. 8 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Romoje
LIEPOS MĖN. 14 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Romoje
RUGPIŪČIO MĖN. 4 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki
RUGPIŪČIO MĖN 15 D. — CHICAGO — 17 dienų — sustoja Romoje
RUGSĖJO MĖN. 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — arba 20 dienų (sustojant Romoje)
SPALIO MĖN. 2 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — DALYVIŲ SKAIČIUS GRUPĖSE YRA RIBOTAS.

KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS VĖLIAU.

DĖL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RAŠYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesti gimines iš Lieuvos padarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame bilietus, parūpiname vizas — be jokio papildomo mokesčio.

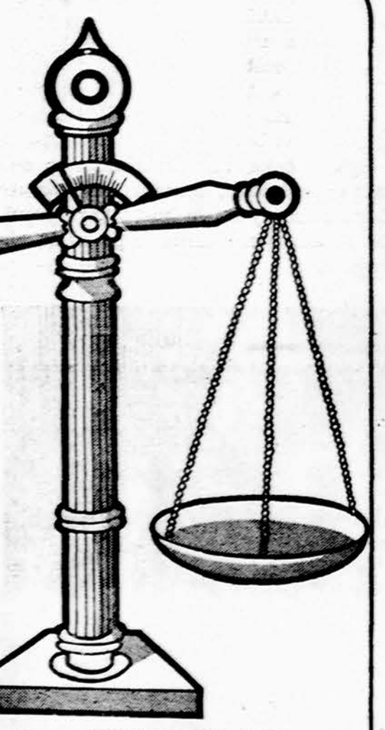

THE STANDARD TO GO BY

When weighing your future goals against what you've saved — is it enough?

It might be well that you check into one of our six savings plans.

Each plan earns a different high rate of interest and is backed by good old fashion service and protected by reserves that are more than twice the legal requirement.

Come in and ask our savings counselors about our savings programs. They are ready to help you choose the plan that's best for you.

7½% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.

7% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.

6¾% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.

6½% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.

5¾% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.

5¼% YEARLY PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to the Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

INSURED

Founded 1909
Assets over $198,000,000.00
Reserves over $18,000,000.00
Celebrating our 65th year

STANDARD FEDERAL SAVINGS

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 - 847-1140

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

Balandžio mėn. 7-tą d. sekmadienį, 3-čią valandą po piet MARIA SALĖJE CHICAGOJE

DRAUGO DAILIOJO ŽODŽIO

KONCERTAS

IR DVIDEŠIMT TREČIO ROMANO PREMIJOS ĮTEIKIMO IŠKILMĖS

Programą atliks: CLEVELANDO OKTETAS, vadovaujamas Ryto Babicko

Laureatė BIRUTĖ PUKELEVIČIŪTĖ

Jūsų dalyvavimas šiame koncerte pagelbės mūsų drenraščiui ir toliau tęsti savo svarbų uždavinį. Kviečiame visus.

Bilietų kainos: $3.00, $4.00, $5.00 ir $6.00. Visos vietos numeruotos.

BILIETAI GAUNAMI:

Draugo administracijoj, 4545 West 63rd Street

— ir —

Marginiuose, 2511 West 69th Street

Tel. — PR 8-4585

Pagrėbstai

B. KAZIMIERAITIS

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA AR PROPAEDIA, OICROPAEDIA IR MACROPAEDIA?

Anglosaksiškojo pasaulio miestuose, tur būt, nėra žmogaus, prie kurio durų kada nors nebūtų paskambinęs "Encyclopaedia Britannica" agentas ir nebūtų pasiūlęs to brangiai kainuojančio leidinio. Sakau, jeigu kas nors šitaip įkyriai atsidėjęs vaikščiotų po mūsų tautiečių namus, tai ir lietuviškų leidinių tiražas smarkiai pakiltų, bet tu padaryk, jei gudrus, kad šitaip būtų! Anie enciklopedijos agentai, jeigu kur nesustoja prie durų arba sustoję nieko nelaimi, tai bent telefonais apskambina savo rajono gyventojus, ir jie, žinoma, liežuvį dažniausiai turi prakeiktai lankstų ir įkalba net sveikam žmogui ligą. Esu girdėjęs bent poros lietuvių skundus. Girdi, atėjo, įkalbėjo, sutiko duoti išmokėtinai, atgabeno visą enciklopediją, bet ką gi aš su ja darysiu ir kada už ją baigsiu mokėti!

O dabar ta enciklopedija išleidžiama jau reformuota, pertvarkyta. Kai daugiau kaip prieš porą šimtų metų ji pirmą kartą pasirodė skotiškajame Edinburge, tai teturėjo tik tris tomus. Pastaraisiais dešimtmečiais visą laidą susidarydavo 24 tomai, atspausdinti indiškame popieriuje (kai kurie mūsų tautiečiai, tur būt, labiau būtų linkę į tokį japonišką popierių, kokiame savo metu buvo atspausdinti Martyno Yčo atsiminimai: storas tas popierius, dėl to knyga yra ko pažiūrėti, bet pabandyk pakelti — plunksnos svoris! Gi tie tautiečiai, ypač autoriai, vis linkę į storą knygą, net, sako, plonų į namus neįsileidžia...). Dabar jau bus 30 tomų, ir visa struktūra kitokia, ir pavadinimuose matysime jau didesnį marginį. Ta enciklopedija turėsianti apie 43 milijonus žodžių, ir pavadinimą iš dalies pakeisią tokie žodžiai: Propaedia, Micropaedia ir Macropaedia, nes tam tikri tomai bus sutvarkyti alfabetiškai, kaip įprasta, o kai kuriuose medžiaga eis pagal temas, kaip savo metu buvo prancūziškoje Diderot enciklopedijoje.

Propaedijai bus skirtas pirmasis tomas su apie milijonu žodžių, lyg kokia rodyklė, nurodanti, ko ir kaip reikia ieškoti ir surasti. Ją rašė garsūs žiniūnai, tokie kaip lordas Ritchie. Micropaedija (10 tomų) — žodyninė tvarka atspausdinta medžiaga, be kita ko, gausiai iliustruota. Macropaedija (19 tomų) — straipsniai, studijos tam tikromis temomis.

Senoji "Encyclopaedia Britannica" buvo žodyninė, panaši į mūsų lietuviškąją. Bet ji jau nebesurasdavo naujų skaitytojų. Todėl 1947 m. ją atpirkęs amerikietis William Benton nusprendė, kad ji nėra pakankamai gera. Buvo reikalinga daugiau kaip 25 metų pertvarkytai išleisti. Jai paruošti sunaudota apie pustrečio milijono valandų, ir rašė 4.000 specialistų.

Be kita ko, ta 30 tomų naujoji enciklopedija kainuos apie 550 dolerių. Ši naujoji laida yra penkioliktoji.

ARČIS IR DU ALFAI

Tur būt, visi jūs turite televizijos aparatus. O jeigu taip, tai būsite matę amerikietišką programą "All in the Familie" su Arčiu Bunkeriu, senamadžiu tradicininku, kritikuojančiu dabartį. Britai turi panašią programą, pavadintą "Till Death us do part", ir joje vyriausiasis herojus yra Alfas Garnettas (kai ta programa buvo pradėta rodyti, nuosaiki visuomenė sujudo kelti triukšmą iš dalies dėl nepagarbių pasisakymų oficialiųjų vertybių adresu, iš dalies dėl nuolat vartojamų keiksmažodžių, ypač žodžio bloody, bet dabar jau su viskuo susigyventa, ir nemažai daliai žiūrovų jau visa tai nusibodo).

Pasirodo, ir vokiečiai jau turi panašią programą, kuri pavadinta "Eines Herz und eine Seele" (Viena širdis ir viena siela). Jos herojus Alfas Tetzlaffas esąs labai panašus į britiškąjį Alfą Gannettą. Jis, žinoma, vokiškas, jį vaidinąs Heinzas Schubertas dėl savo tų juodų ūsų net panašus būtų į Hitlerį. Valdančiųjų nesigailima, jie apsvaidomi kaip reikiant. Štai kancleris Brandtas apšaukiamas: "Tas Liubeko vaikinas iš laužynių", o apie žydiško kraujo turintį valstybės sekretorių Egoną Bahrą sakoma, kad jis "visur kaišioja tą savo nosį kaip balną". Dėl valdančiųjų socialdemokratų jam prasiveržia tokia insinuacija: "Tie sociai bus laimingi, kai mes visi nieko nebegalėsime, ir tada slavai galės nusiaubti mus".

Ta programa, sako, iš pradžių buvo rodoma tuo kanalu, kuris skirtas daugiau intelektualiniams dalykams, tačiau pastebėta, kad žiūrovai masiškai sukišo nosis į ją. Dėl to nutarta tą Alfą Tetzlaffą perkelti į masėms skirtąjį kanalą.

PO 21 METŲ KITAN TEATRAN

Kovo 23 d. Londono "Ambassador" teatre paskutinį kartą bus suvaidinti Agathos Christie "Pelėkautai", kurie ten buvo vaidinami jau daugiau kaip 21 metus ir sumušė visus pasaulinius rekordus. To mažyčio teatro savininkai nebenori ilgesniam laikui jo nuomoti.

Bet po poros dienų pertraukos "Pelėkautai" vėl bus vaidinami "St. Martin's" teatre. Tas kitas teatras yra tik už kelių žingsnių nuo "Ambassador". Jis turi šiek tiek daugiau vietų — 550 ("Ambassador" — 453).

NE KOKIE METAI

Prancūzų romanistas ir knygų leidėjas Michel Mohrt apie praeitų metų savo krašto literatūrinį derlių rašo, kad jis buvęs nekoks: jokių deimančiukų nesusilaukta nei romano, nei poezijos, nei dramos srityse.

Kai vyraująs toks vidutiniškumas, nemaža kritikos susilaukianti Goncourt akademija, kad ji iš viso paskyrusi premiją už romaną šveicarui Jacques Chesex. Jei nebuvę nieko gera, tai akademikai galėję premijos niekam neskirti (Goncourt premijos pinigai yra labai smulkūs, bet vardas atneša garsą). Gerų norų, girdi, šįkart būta: paskatinti prancūzų kalba rašančiuosius kituose kraštuose. Mohrt su pašaipa sako, kad šįkart buvo parinktas šveicaras, o kitais metais gal turėsim kanadietį, paskui alžyrietį ar malietį, gal net britanietį, ar alzasietį.

Iš viso Goncourt akademijos nariai esą kritikuojami dėl romanų pasirinkimo premijuoti. Devyni iš dešimties premijuojamųjų esą blogai parinkti — jie apdovanojami ir tuoj pat užmiršta-mi.

Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, Vasario 16-tos proga atidarant mūsų dailininkų parodą. Iš kairės į dešinę: Čiurlionio galerijos Globos komiteto pirm. kun. Jonas Borevičius, S.J. ir dailininkai Genė Janušienė, skulpt. Aleksandras Marčiulionis, Vanda Aleknienė, Jonas Kelečius, naujoji Čiurlionio galerijos direktorė dail. Regina Jautokaitė, Povilas Kaupas ir buvusioji Čiurlionio galerijos direktorė dail. Vanda Balukienė. Nuor. A. Gulbinsko

KARALIŲ KNYGA

Kanadiečio Arnold Naughton pragyvenimo šaltinis yra spaustuvininko darbas, bet atrodo, kad niekas nėra taip gerai susipažinęs su karalių geneologija, kaip jis.

Neseniai jis išleido knygą, pavadintą "Karalių knyga", apie Anglijos karalių Jurgį I. Knygos trys tomai, jos kaina — 45 svarai (112,50 dol.). Spausdinta tik truputis daugiau kaip 2.000 egz., bet kai tokią nemaža kaina, tai Naughtonui vis dėlto liksią apie 25.000 dol. Bet tai tik be kita ko.

Įdomiausia yra duomenys apie karalių giminystę. Naughtono skelbiamieji duomenys rodo, kad 1914 metais, kai prasidėjo pirmasis pasaulinis karas, Anglijos karalius buvo pirmasis pusbrolis Vokietijos kaizerio, tokiame pat giminystės laipsnyje jo būta su Rusijos caru, Rumunijos karaliene, Graikijos karalium ir karaliene ir su Danijos ir Norvegijos karaliais.

SADLER'S WELLS OPEROS NAUJAS VARDAS

Seniausia britų operos teatro kompanija yra Sadler's Wells, bet nuo sekančio sezono (rugpiūčio mėn.) ji pradės darbą jau pakeitusi vardą ir pastatydama keturias operas (Verdžio "Don Carlos", Henzės "Bassarids", Mozarto "Magiškoji fleita" ir Strausso "Der Rossenkavalier"). Dabar ji vadinsis English National Opera Company.

Vardą, pasirodo, nelengva buvo pakeisti. Reikėjo gauti vyriausybės leidimą. O vyriausybei — rinkis vardą, kokį tik nori, bet reikalas ima darytis painus, kai sustoji ties žodžiais English, National ar British. Tie žodžiai labai svarūs, ir jų negalima be reikalo minėti. Va, žodžio British ir nebuvo leista įjungti į pavadinimą, nes jis reiškia, kad operos kompanija apima visą kraštą. O valai ir skotai turi tautines operas.

Bet, sako, kompanijos vadovai džiaugiasi, kad pavadinime vis dėlto bus du reikšmingi žodžiai: English ir National. English būsiąs suprantamas daug plačiau, taip kaip British.

KONCERTINES YPATINGAS
GITARAS
IR
KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ
IR
TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000
6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5¼% Mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta. PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

PLOKŠTELĖS, GAUNAMOS "DRAUGO" ADMINISTRACIJOJE

Plokštelės pavadinimas	Artistai		Kaina
ANOJ PUSĖJ NEMUNĖLIO	Dainos į plokštelę įrašytos Lietuvoje		$5.00
AURELIA	A. Jūratė Paukštelis	(Stereo)	$5.00
DAINOS	Aldona Stempužienė	(Stereo)	7.00
		(Mono)	6.00
DAINOS LIETUVAI	Salomėja Čerienė		4.00
GINA ČAPKAUSKAS dainuoja		(stereo)	6.00
LABĄ RYTĄ	New Yorko Lietuvių vyrų choras "Perkūnas		
	Choro vadovas V. Strolia	(Stereo)	6.00
LIETUVIŠKA KAMERINĖ MUZIKA	Izidorius Vasyliūnas, 2 pl.		$15.00
LIETUVIŲ TAUTINIAI ŠOKIAI	(Išleido L. Bendr. Kultūros Fondas)	(Stereo)	5.00
		(Mono)	4.50
LIETUVOS KANKINIŲ KOPLYČIOS VATIKANE PAŠVENTINIMO IŠKILMĖS	(Išleido Liet. Vyčiai)		5.00
OI, TOLI, TOLI...	Philadelphijos Lietuvių choras "Viltis"	(Stereo)	6.00
JŪREIVIŲ KELIAI	Modernūs kūriniai, atliekami Tamošiūno orkestro ir solistų		5.00
RADIO VAKARUŠKININKĖS DAINUOJA	(S. Barcus)		4.95
SVAJONIŲ ŽEMĖ	N. Ščiukaitė		$6.00
ŠILUVOS MARIJOS KOPLYČIOS PAŠVENTINIMO IR RELIGINIO KONCERTO MOMENTAI			5.00
ŽIRGINĖLIAI			5.00
DAINOS	A. Trečiokas		5.00
GRĮSIM, GRĮSIM	Kvartetas Viltis	(Stereo)	5.00
MUZIKA FRANZ LISZT	Pianistė Julija Rajauuskas	(Stereo)	6.00
KETURI AUTORIAI: Poezija ir proza:	III-sis		5.00
LITERATŪROS VAKARAS	IV-sis		5.00
SEK PASAKĄ	Laima Rastenytė		5.00
RINKINYS 25	A. Dvariono muzika		5.00
26	A. Šabaniauskas dainuoja		5.00
27	P. Dėdė-Graužinis-Volteraitė		5.00
28	Karo muz. orkestras ir kiti		5.00
		(Mono)	5.00
L. T. M. ANSAMBLIS "ČIURLIONIS 30"			10.00
LIETUVIŲ KOMPOZITORIŲ DAINOS	Stasė Klimaitė	(Mono)	5.00
LIETUVIŠKOS GIESMĖS	Algerd Brazis ir Žibuoklės	(Stereo)	$5.00
LIETUVOS ATSIMINIMAI (Jubiliejaus proga)	Brazis, Žibuoklės, Juodytė	(Stereo)	5.00
MES ŽENGIAM SU DAINA	New Yorko Vyrų oktetas	(Stereo)	5.00
MANO ATSIMINIMAI LIETUVOS	L. Juodytė ir gitara	(Hi-fi)	5.00
DAINUOJAM SU LEONE	L. Juodytės dainavimas	(Hi-fi)	5.00
DAINOS IR ARIJOS	Janina Nomeikaitė-Armonienė	(Stereo)	5.00
VASARIO 16, LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 50 METŲ MINĖJIMAS	L. Stukas, Žibuoklės, Rūtos ir parapijų ansambliai	(Stereo)	5.00

(Illinois valstybės gyventojai prie tų kainų pridėkite 5% taksų mokesčiams ir 25 centus persiuntimui.)

Užsakymus siųskite: DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
Nauja agentūra su patyrusiu personalu kelionėms į U.S.S.R., lietuvė vadovė Loretta Kasis turi:
7 KELIONES Į LIETUVĄ 1974 METAIS
žemiausiomis kainomis:
1—Gegužės 19 d. ..... 2½ savaites
2—Birželio 16 d. ..... 2 savaites
3—Birželio 30 d. ..... 2½ savaites
4—Liepos 14 d. ..... 2 savaites
5—Liepos 28 d. ..... 2 savaites
6—Rugpiūčio 11 d. ..... 2½ savaites
7—Rugsėjo 8 d. ..... 2 savaites
Grupės 1, 3 ir 6 apima 4 naktis Leningrade, 5 naktis Vilniuj (atskrendama į Vilnių iš ryto ir 1 ekskursija į Kauną), 3 naktis Minske, 1 naktis Maskvoje ir 4 naktis Copenhagen (su ekskursija į Malmo, Švediją).
Grupės 2, 4, 5 ir 7 turi viską tą patį, tik po 1 nakties Copenhagen grįšime namo.
Visais kelionių reikalais kreiptis į
TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
180 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 60601
Suite 328
Tel. 346-0102
Lorettą Kasienę ten rasite antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 5 iki 7 val. vak., ir šeštad. nuo 10 val. ryto iki 4 val. popiet. Bet kokiu laiku galima skambinti Lorettai Kasis į namus, kam nepatogu važiuoti į miestą — galima bus reikalus atlikti jos namuose pagal susitarimą telef. 776-0180.

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.
Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00
Frank Zapas, President
MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASS'N.
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470
5¼% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.
INSURED
7½% 4 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

Kultūrinė kronika

Naujas Dariaus Lapinsko veikalas Leono Baltraus koncerte

Bekylančio ročesteriečio tenoro **Leono Baltraus** koncertas Jaunimo centre, Chicagoje, įvyks š. m. kovo mėn. 9 d. (šeštadienį) 8 val. vak. Solistui akompanuos **Darius Lapinskas.**

Koncerto naujiena bus šviežias **Dariaus Lapinsko** kūrinys **"Laima, arba menininkas ir jo modelis".** Tai ne vien tik vokalinis, bet ir šiaip sceninis pastatymas minėto veikalo atskirų fragmentų. Žodiniam šiam "Laimos" tekstui kompozitorius yra paėmęs Kazio Bradūno, Algimanto Mackaus ir Vytauto Mačernio poeziją.

Šalia premjerinės Dariaus Lapinsko kūrybos, solistas Leonas Baltrus dar atliks ir Brahmso, Indros, Pergolesi, Čaikovskio, Cilea, Kutavičiaus, Scarlatti, Verdi, Donizetti, Mozarto, Straussso ir Wagnerio vokalinius dalykus.

Kai gyvą išeivijos muzikinį gyvenimą norėdami pratęsti šviesion ateitin, ne kartą su nerimu ir viltimi žvelgiame į vyresniųjų ir jaunesniųjų pavardes, tai Leono Baltraus koncertas čikagiečių neturėtų būti lengvai praleistas, o būtinai išgirstas.

Solistas Leonas Baltrus, kuris kovo 9 d. savo koncerte Jaunimo centre, Chicagoje, atliks naują Dariaus Lapinsko veikalą ir taipgi dainuos kitų pasaulinių bei lietuvių kompozitorių kūrinius.

PROF. MACEINA KURIA, NORS IR NELENGVOSE SĄLYGOSE

Dr. A. Maceina, gyvenadamas Vokietijoje nuošaliau nuo lietuvių, visą savo laiką skiria kūrybai. Neseniai parašė straipsnį žurnalui "Į Laisvę" apie dviejų kultūrų sankirtį mūsų jaunimo dvasioje. Parašė Chisagos ateitininkams paskaitą: "Tikėjimas ir laisvė". Yra suplanavęs straipsnį "Laivui" tema: "Svečias ar Mokytojas". Tai nauja Mortos ir Marijos elgesio interpretacija ryšium su Kristaus atsilankymu. Straipsnyje numato pratęsti kultūrinių darbų sampratą kaip sakralinių darbų, jei jie esti siejami su Kristumi ne kaip su praeinančiu svečiu, o kaip su pasiliekančiu mokytoju.

Dr. Maceinos sveikata trapi. Rašymas mašinėle neigiamai veikia į jo širdį. Valandą parašius, ima spausti krūtinę. Tenka nutraukti, pailsėti, pasigimnastikuoti, pasivaikščioti ir tik tada dirbti toliau.

BOOKS ABROAD/NEUSTADT PREMIJA PASKIRTA FRANCIS PONGE

Oklahomos universiteto leidžiamo tarptautinio literatūros žurnalo ir mecenatų Neustadt šeimos kas dveji metai skiriama 10,000 dolerių premija 1974 metais teko prancūzų poetui ir rašytojui **Francis Ponge** (g. 1899). Kitą šeštadienį "Daugo" kultūriniam priede apie laureatą parašysime plačiau ir duosime jo poezijos vertimų.

M.K. ČIURLIONIS DRESDENO LEIDYKLOJE

Dresdeno (R. Vokietija) leidykla "Verlag der Kunst" drauge su "Vaga" rengia leidinį apie M. K. Čiurlionį. Albume numatoma reprodukuoti apie du šimtus tapybos ir grafikos darbų (apie 50 reprodukcijų bus spalvotos). Kaip žinoma, Vakarus neseniai buvo pasiekęs jaunųjų Lietuvos kultūrininkų laiškas, kuriame jie kritikavo nesirūpinimą Čiurlionio palikimu ok. Lietuvoje ir prašė tautiečių užsienyje pagalbos dailininko kūrybai įamžinti. (Elta)

ISTORIKUI DR. K. GEČIUI 70 METŲ

Istorikas kun. dr. Kazys Gečys yra gimęs 1904 m. vasario 22 d. Miškiškėje, Utenos apskr. Baigęs Vilniaus kunigų seminariją, teisės mokslus ėjo Liublino universitete. Baigęs Vilniaus univ. teologijos fakultetą ir parašęs disertaciją apie blaivybės draugiją Žemaičių vyskupijoje, gavo teologijos dr. laipsnį. Atvykęs į JAV, baigė Fordhamo universitete politinius mokslus, gaudamas filosofijos dr. laipsnį. Eilę metų tame universitete profesoriavo. Yra parašęs Katalikiškoji Lietuva, Seven Centuries of Lithuanian Resistance to Teutonic Aggression, parašęs eilę studijų apie Sovietų Sąjungą. Dabar yra pensijoje.

METROPOLITAN OPEROS SUNKUMAI

Didžiausia JAV opera — Metrepolitan, New Yorke — turi 7 mil. deficito.. Įstengs surinkti aukų 6 mil., bet dar nenumato kur gauti trūkstamą milijoną. Opera kas vakarą turi 30.000 dol. nuostolių. Planuoja sezoną iš 31 savaitės sumažinti į 27.

ELEKTRONINIS ŽURNALIZMAS

Kun. Kazimieras Pugevičius, vadovaujantis diecezinei televizijos programai Baltimorėje, žurnalistikos vadovėliui parašė straipsnį apie medžiagos paruošimą radijui ir televizijai, pavadindamas tai "Elektroninis žurnalizmas".

LAIKRAŠTINĖS SPORTO APŽVALGOS

Sporto pasaulyje žinomas Kęstutis Čerkeliūnas Lietuvių žurnalistų s-gos leidžiamam žurnalistikos vadovėliui parašė straipsnį apie sporto apžvalgų paruošimą, gausiai pateikdamas sportinių terminų.

MIRĖ EINSTEINO BENDRADARBIS

Mokslininkas Satyendra Nath Bose, kuris bendradarbiavo su Einsteinu, surandant vadinamą Bose-Einstein kvantų mechanikos dėsnį, mirė Kalkutoje, Indijoje, sulaukęs 80 m.

APIE RANKRAŠČIO PARUOŠIMĄ

Juozas Masilionis, "Lietuvių literatūros" vadovėlių autorius, "Panevėžio" monografijos redaktorius ir eilės Chicagos Aukšt. Iit. mokyklos metraščių red. globėjas, žurnalistikos vadovėliui parašė patarimus, kaip paruošti rankraštį.

Lietuvės katalikės tarptautinėje veikloje

(Atkelta iš 8 psl.)

nacija, tautų laisvo apsisprendimo teisė, laisvo judėjimo pasaulyje teisė, pabėgėliai, mažumų teisės valstybėje, įvairių formų vergystė, įsimaišymas į privatų žmogaus gyvenimą, motinų ir vaikų apsauga ginkluoto konflikto atveju, vaiko teisė ir kt.

IV. *Gyvenamoji aplinka* — natūralioji aplinka (augalija, gyvūnija), statyba (butai, miestų planavimas), aplinkos teršimas, auklėjamieji, socialiniai ir moraliniai gyvenamos aplinkos aspektai, šių klausimų informacijos masėms uždaviniai.

V. *Gyventojai* — abortų problemos, šeimyninis planavimas, tėvo atsakomybė, migracija ir aplamai žmonių judėjimas (pvz. kaimo gyventojų kraustymasis į miestus) ir kt.

— — —

PLKOS atstovė B. Venskuvienė dalyvavo Žmogaus teisių darbo komisijoje. Posėdžių metu ji padarė ilgą pranešimą apie padėtį pavergtoje Lietuvoje — ten jau daugelį metų visiškai pamintos žmogaus teisės. Keldama konkrečius faktus, ji paminėjo militarine jėga sovietų įvykdytą krašto okupaciją, esamą politinę, religinę, kultūrinę, socialinę ir ekonominę priespaudą. Iš paskutiniųjų įvykių suvažiavimo dalyvėms priminė 17.000 Lietuvos katalikų memorandumą, 1972 m. neramumus — jaunųjų lietuvių susideginimus, reikalaujant Lietuvai laisvės, naujus okupanto persekiojimų metodus ir kt.

Suvažiavimo metu PLKOS atstovė skatino ir toliau per Jungtines Tautas ir kitas tarptautines institucijas kelti okupuotų kraštų — jų tarpe ir Lietuvos — esamą neteisėtą padėtį, padedant jiems siekti nepriklausomybės. Taip pat kėlė reikalą suaktyvinti informaciją šiais klausimais tarptautinėse institucijose ir visų kontinentų katalikių moterų organizacijose.

PLKOS atstovės vizitas Vokietijos katalikių moterų centre

Vokietijos Katalikių moterų sąjungos 70 m. jubiliejaus proga, PLKOS-os atstovė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė lankėsi jų centre, Koelne. Pasveikinusi jubiliates PLKOS vardu, ji įteikė pirmininkei dr. G. Ehrle dovanų — lietuviško audinio takelį ir rožių puokštę lietuviškomis spalvomis.

Savo vizito metu B. Venskuvienė turėjo ilgą pasikalbėjimą su Vokietijos Katalikių moterų centro vadovybe, kuriame buvo plačiai paliesti pavergtos Lietuvos religinės padėties ir PLKOS-os veiklos klausimai.

(PLKOS Informacijos)

JAUNŲJŲ MENO GALERIJA

Naujai atidaryta jaunimo meno galerija, pavadinta Creative Childrens Arts, 614 Lincoln, Winetkoje, šiauriniame Chicagos priemiesty. Priimami piešiniai jaunųjų dailininkų nuo 5 iki 18 m. Galerijos direktorė Maxine Unger. Paveikslai parduodami. Galerija duoda vaikams ne tik meno, bet ir šokių, muzikos pamokas. Tikisi gauti paramos iš kultūros fondų.

Daugelio dėmesį atkreipė toje galerijoje paveikslas mero Daley, kuris atvaizduotas uždegtos tirpstančios žvakės pavidalu. Paveikslą piešusi 15 m. Deerfield aukšt. mokyklos auklėtinė Ann Jasperson po paveikslu padėjusi užrašą: "Mano nuomone, Daley yra paskutinė politinė mašina mūsų apylinkėj. Ji tirpsta kaip žvakė.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Liūdnoji komedija Policija ekrane

Paskutiniu laikotarpiu yra mada rodyti policininkų ir plėšikų filmus. Filmas **"COPS AND ROBERS"** tuo ypatingas, kad plėšikais pavirsta patys policininkai. Vienas jų, įėjęs į svaigalų krautuvę, išreikalauja atiduoti pinigus. Apgrobia, būdamas policininko uniformoje, tikėdamasis, kad tikriausia jį palaikys policininku persirengusį plėšiką. Taip ir įvyksta.

Dabar tiems dviems kaimynams policininkams, besimaudant prie namų esančiame baseine, ateina mintis padaryt didesnį apiplėšimą, siekiantį jau milijonus. Jie parenka dieną, kada mieste astronautų paradas ir, nuduodami, kad reikia tikrinti banko namus, iš kurių į gatvę krinta ne vien popiergaliai, bet ir sunkesnieji dalykai, jeina į banko rūmus. Susiranda banko direktorių, jo sekretorę priverčia jiems įduoti vertybių popierius. Pro banko policiją jie prasmunka, tačiau tikroji policija taip pat ateina rūmų tikrinti, ir čia jiems tenka skubiai išnykti, kas ir pasiseka.

Telefonais susiskambinę, vis dėlto jie išreikalauja du milijonu dolerių, kuriuos turi pasidalinti po milijoną. Tuos New Yorko policininkus, apgrobiančius Wall Streeto banką, vaidina Cliff Gorman ir Joe Bologna. Nei vaidyboje, nei režisūroje nieko ypatingo netenka pastebėti. Režisierius Aram Avakian nepatraukia kokiais išradingumais. Amerikiečiai kritikai vadina tą filmą gražia, nors nešvaria, komedija. Bet mums ji jokio smagumo neatneša. Priešingai, rodydamas plėšikais pavirtusius policininkus, kurie sėkmingai praturtėja ir pasilieka nesugaunami, filmas darosi demoralizuojančiu ir atstumiančiu. Tiesiog gaila, kad dabar taip mažai gerų filmų. Juose dominuoja tai lova, tai kriminalai.

Partizaninis kovūnas prieš narkotikus

Keistu **"Mr. Q."** pavadinimu susuktas filmas iš policijos gyvenimo. Talentingas aktorius John Wayne vaidina ypatingo ryžto ir drąsos policijos leitenantą, kuris su dideliu atkaklumu kovoja prieš kriminalistus narkotikų platintojus. Šie iškrypėliai turi sąjunginininkų ir policijoje, įstengia iš policijos būstinės išvogti konfiskuotus narkotikus ir juos platinti. Policijos leitenantas juos pradeda uoliai sekti su foto aparatu, su pašėlusiu greičiu lekiančiu automobiliu. Įvyksta susišaudymai, bandymai tą policijos leitenantą sutraiškyti tarp dviejų sunkvežimių.

Leitenantas veda partizaninę kovą su narkotikų spekuliantais. Kova žiauroka. Leitenantas atleidžiamas iš tarnybos už sužalojimą vieno narkotikų spekulianto. Bet vis tiek, dabar kaip privatus asmuo, leitenantas seka narkotikų spekuliantus, juos sugauna piktadarybėje. Įvyksta žūtbūtinis susišaudymas ir leitenantas išeina laimėtojas, kitus nukovęs.

Filme nemažai žiaurumo: kruvinų susišaudymų, nušovimų, bandymų sutraiškyti žmogų sunkvežimiais. Vaikams filmas netiktų, suaugusiems pakenčiamas, ypač dėl stiprios John Wayne vaidybos.

Fantastinių nuotykių filmas

Walt Disney firmos susuktas filmas **"SON OF FLUBBER"** švarus, daugiau fantastinis. Ne tiek žavįs aktorių vaidyba, kiek nuotykiais, bet mažiau patrauklus, kai tik juoda-balta spalvos.

Vaizduoja išradingą profesorių, kuris padaro, kad automobilis gali skristi padangėmis ir iš jo leidžiamais spinduliais gali gerokai paterorizuoti priešišką žmogų. Filmą žiūrėdamas vaikų-moksleivių būrys net klykia, matydamas, kaip futbolo žaidynėse profesoriaus išrastomis dujomis prisipildęs rūbus žaidikas gali skristi su futbolu nepasiekiamas ir savo komandą iš sumurkdymo pralaimėjime išvesti į pergalę.

Filmas be kokios ypatingos minties, bet ir be demoralizuojančių iškrypimų, pramoginio pobūdžio, ypač jaunučiams gimnazistams. Pagrindiniai aktoriai: Fred Mac Murray, Nancy Olson, Keenan Wynn, režisūra R. Stevenson.

2-jų savaičių EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Vyksta:	gegužės	15	rugpiūčio	7
	birželio	5	rugsėjo	4
	liepos	3	spalio	2

ir

Gruodžio 20

Jungtis prie grupių galima Bostone ar New Yorke.

GRUPESE DALYVIŲ SKAIČIUS RIBOTAS — NESIVĖLUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 268-8764

Savininkė: **Aldona Adomonienė**

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO HALSTED STREET TEL. CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Laidotuvių Direktoriai

MAŽEIKA & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE

TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

Mes padidinom mūsų štabą, kad galėtų greičiau išsiųsti paketus. Greitai siųskite savo paketus mums o mes viską sutvarkysime.

PAKETAI - DOVANOS

Į TARYBŲ SĄJUNGĄ SENA PASITIKIMA FIRMA

Tarnauja ir toliau savo nuolat augančiai klientūrai 40 metų egzistencijos tradicijose

Jei Jūs esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų mes dėkojame Jums už palaikymą.

Jei nesate mes kviečiame išbandyti mūsų patarnavimą ir Jūs būsite mums dėkingi.

Tos pačios dienos eiga Paštu gautiems paketams

Dėl naujausių katalogų ir paskutinių nuostatų kreipkitės į:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

PRISIJUNGĘ SU PODAROGIFTS, INC.

723 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA. 19106

Phone (215) 935-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE:

240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001

tarp 27 ir 28 gatvių. Subway ėki 28th Street BMT, EE ir RR Busais Num. 1, 2, 5 ir 15

Telephone (212) 725-2449

arba į bet kurią mūsų atstovybę bei skyrių:

BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374

CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO 44119 877 E. 185th St. 486-1836

DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560

ELIZABETH, N. JERSEY 07201 956A Elizabeth Street 201 — 354-7608

HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos. Campau Ave. 365-6350

KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Bethany AT 1-1757

LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1568

MIAMI, FLORIDA 33138 7622 N.E. 2nd Ave. 757-6704

MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N.E. (612) 788-2545

NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829

NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930

OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577

PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749-3033

PHILADELPHIA, PA. 19123 1013 N. Marshall Street WA 5-8878

PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1-3712

ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923

SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 — 9th Avenue LO 4-7981

SEATTLE, WASH. 98125 11551 6th Pla e N.E. EM 3-5556

SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8-8764

SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 201 — 257-2113

TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163

VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Ave. Tel. 696-9796 Atd. tik penkt. nuo 11 iki 8 v.v.

WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 617-798-3347

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

TĖVAS IR SŪNUS —

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GRovenhill 6-2345-4

1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktoriai

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925—5988

ŠVENTA ŽEMĖ LIETUVA

Pokalbiai su sesele Ana Marija Rakauskaite jos 80 metų sukakties proga

DANUTĖ AUGIENĖ

Žmogaus amžiaus sukaktys minimos įvairiais sumetimais. Vaikas džiaugiasi, kad gali užlenkti daugiau pirštų, paaugliai (18-kos), kad įgauna daugiau teisių, 21-rių, kad tampa pilnamečiai. Po to sukaktys lyg apmirštamos, apie jas nekalbama. Tik artėjant į pusšimtį ar jį peržengus, vėl išgirsti minimas 50-60-70-80 metų sukaktis. Subrendę žmonės ne tiek skaičiuoja metus, kiek žiūri nuveiktų darbų. Žvalgomasi, kiek pradalgėse stovi gubų, koks derliaus vainikas.

Šiais metais Šv. Kazmiero kongregacijos narei, seselei Anna Maria Juozafinai Rakauskaitei, sukako 80 metų. Šios sukakties negalime praleisti tylomis.

Peržengus 80-tuosius metus, seselė Anna Maria pilna planų, naujų darbų ir sumanymų ateičiai. Jos balsas ir veido bruožai spindi ryžtu ir energija.

Vienuolyno pavesta maloni pareiga

Klausiu ją, koks didžiausias jos rūpestis šiuo metu.

— Dabar baigiu rinkti medžiagą angliškai mūsų kongregacijos įsteigėjo kun. dr. Antano Staniukyno biografijai. Tą darbą pradėjau 1970 m. ir artėju į knygos rašymą. Toji maloni pareiga man pavesta vienuolyno. Šiaip visą gyvenimą domėjausi istorija. Ne vien atsietais jos faktais, bet visumos kontekste. Knietėjo parašyti knygą, kad ir tokia tema: "Lietuvės moterys karališkame dvare". Kazimierų epochoje. Ir, jei aplinkybės leis...

Bet, jei žmogus iš viso nesi laisvas daryti tai, ką norėtum, tai vienuolės luome knietintieji norai ir planai kartais turi ir ilgėliau palaukti...

Šypsodamos seselė priduria: "Vienuolyne aš vis būdavau "Jack-of-all-trades"...

Suprantama. Darbininkų visur ir visada maža, o darbų šimtai. Sesuo Anna Maria turi šakotą skalę gabumų, ir jos pagalbos visur reikėdavo.

Kūrybingi namai

Iš kur tie sugebėjimai bei gabumai? Tai turtinga darbais, pavyzdžiais ir pareigomis jaunystė. Tai tėvų rūpestingi, kūrybingi, veiklūs namai, tai mokykla, kurioje pasišventėlė vienuolė nazarietė, kilimo mozūrė-vokietė, Ladislava, išmokusi lietuvių kalbos, įskiepijo kartu su tėvais darbo, meno, kūrybos ne tik meilę, bet ir ištvermę.

Iš tėvo paveldėta meilė tėvynei ir savo kalbai

Pokalbyje sesuo Anna Maria nuolat grįžta prie tėvo. Jo būdas buvęs griežtas, bet kartu švelnus, taktiškas. Jo žodis — šventas, nes apgalvotas, teisingas ir svarus.

— Atsimenu tėtį... Pareidavo po sumos... "Šaltinis" po pažasčių. Skrybėlę nusiėmęs, mus sveikina "Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus". Tokia tada buvo mada. Evangeliją atpasakodavo vaizdžiai, gyvai.

Tikiu, kad iš tėvo Mykolo Rakausko ir paveldėtas meilės jausmas tėvynei Lietuvai, išsaugotas ligi senatvės. Išsaugotas ir lietuvių kalbos ne tik sentimentalus adoravimas, bet ir jos švarus vartojimas.

— Jei kalbi lietuviškai — nemaišyk. Jei angliškai — nemaišyk. Lietuva — šventa žemė ir jos kalba šventa, nederk jos, — tai tėvo Rakausko pamokymai, tai ir seselės Anna Maria nusistatymas.

Dar negimusią ją tėvas pašventęs kunigu, nes buvęs tikras, kad gims sūnus. O gimus broliui Simonui, tėvas pasakojęs: "Paėmiau jį į rankas ir atidaviau altoriui".

Motinos įkvėpta meilė — pastovi, gili, ištverminga, neišsenkanti

Daugybę ūkiškų darbų ant savo pečių buvo užsikrovusi motina. Ji buvo ratelis, nuo kurio priklausė namų judrios mašinos darna. Šeimoje alsavo meilė. Ne žodinė, ne reklaminė, nuotaikos išsaukta, bet pastovi, gili, ištverminga ir neišsenkanti. Meilė vienas antram, meilė Dievui, meilė Tėvynei, menui, kūrybai, mokslui, teatrui. Nuolatinis kūrybiškas darbas lydėjo jausmą. Nesitenkinta susižavėjimu, bet mestasi į darbą.

Seselės Ladislavos įtaka

1898 m. tėvai su trimis vaikais lankosi Lietuvoje. Neilgam. Tik tris mėnesius svečiuojasi pas senolius. Tėvas rusų valdžios buvo sekamas už lietuviškų knygų platinimą. Skubotai visi grįžta Amerikon. Gyvena Bridgeporte. Padeda statyti Šv. Jurgio bažnyčią. Organizuoja mokyklą. Bendradarbiauja lietuviškuose laikraščiuose. Įsteigia savo krautuvę. Motina tvarko biznį ir dar įsigyja siuvyklą. Seselės Ladislavos įkalbėtas, nuperka pianiną, samdo mokytoją, kad dukros mokytųsi muzikos, dainų, giesmių. Ieško režisieriaus ir aktorių, sudaro teatrinę dr-ją. Kostiumai pasirodymams motinos pasiūdinami. Ji moko ir eilėraščius deklamuoti krautuvėje ar siuvykloje dirbdama. Visa tai stebi jaunutė Juozafina, o reikalui esant įjungta darban, nuoširdžiai ją atlieka. Lankosi ir Antano Olio šeimoje. Saugo tada dar mažą Antanuką. Stebi spaustuvę, susitinka rašytojus Šerną, Lalį, Montvylą.

Lietuvybės centras

Po 1906 m. šeima persikelia į Waukeganą, į savus naujus namus, kurie bus viso lietuviško gyvenimo centras, kur pulsuos lietuviškas veikimas. Visi šeimos nariai įsijungia į lietuvišką darbą. vaidinimai, studentų paskaitos iš Valparaiso un-to, dainų ir poezijos vakarai, bažnytinis choras, orkestras. Nuolatinės repeticijos vyksta vis Rakauskų namuose. Pagaliau keliaujantis kvartetas, kur būsima vienuolė dainuoja altu kartu su sesute Marijona, vėliau operos solistė Lietuvoje Kvarteto gastrolės...

Pašaukimas vienuolynan tuo metu buvo jau subrendęs, ir kilo ūpestis, kad visas tas malonus, bet išblaškantis darbas neišsvaiłytų laikui bėgant ir pašaukimo. Tad tvirtai pasiryžta, nuspręsta ir 1912 m. pasukta į Šv. Kazimiero seselių vienuolyną.

Lankosi Basanavičius, Vaižgantas, Yčas...

— Tai buvo Pelenų Diena. Lauke siautė audra ir aplink šnarėjo pelkės. Nuo 69 ligi 63 gatvės nė vieno namo. Nuo Western Ave ligi parko — tuščia... O vienuolyne — šviesa, laimė ir džiaugsmas. Ir darbo... darbo... Visur parapijose prašoma: "Ateikit, gelbėkit augančią kartą Dievui ir Tautai". Skubiai ruošiamos mokytojos. Talentų daug ir didelių. Pasišventimas beribis, mokytojai rinktiniai. Kviečiami specialistai ruošti dramai, muzikai, dainavimui, paišybai, atletikai. Asmeniniai pavyzdžiai žavi. Mokytojų tarpe kun. A. Staniukynas, kun. Jurgis Matulevičius (šiandien rengiamas į šventųjų eiles), Motina Marija Kaupaitė, kun. Pr. Būčys. Lankosi Basanavičius, Tumas-Vaižgantas, Yčas, Vileišis, Gustaitis. Pasiruošimai sutikti svečius užpildomi parengimais, teatriniais pastatymais, poezijos vakarais. Visos dirba išvien, vienybėje. Bendruomenė nepaprastai darni, tampri, sutartinai veikianti. Jauties esąs būtinas, reikalingas, svarbus jos narys.

Klauso Maironį, Jablonskį, Putiną

— Tada ir išaugau ir subrendau, pasišovus visur ir visada dirbti, kur darbas šaukia — be raginimų, be prievartos. Tai tęsėsi per visus mano 62 vienuoliško gyvenimo metus. Dirbau mokytojos darbą, kūriau dramos veikalus, vaidinimus, rašiau eiles, ruošiau programas, organizavau ir dalyvavau chore, muzikos kūrinių pristatyme, pasiruošiau žurnalistikos darbui ir redagavau Šv. Kazimiero Aidus. Pati kūriau, taisiau kitų parašytus. Reikalui iškilus, mokiaus ir tapau registruota slauge.

Stebiuosi ir klausiu, iš kur seselė taip gerai žino ir moka kalbą ir taip įžvalgi lietuvių literatūroje. Sužinau, kad 1920-26 metai prabėgę Lietuvoje. Pažaislyje veda naujokyną, globoja karo našlaičius. Tuo pačiu metu lanko Lietuvos Un-tą Kaune. Klauso Maironį, Tumą-Vaižgantą, kalbininką Jablonskį, istoriką Alekną, Putiną.

Dar tebegyvenu Lietuvoje...

— Buvo vargo viską suspėti atlikti. Bet per tą vargą pamilau Lietuvą visą ir viską, — kalba į tolį įsižiūrėjusi sesuo Anna Maria.

Tie ketveri metai dar stipriau subrandino jau ir taip gają ir išbujojusią tautinę sėklą ir pašventė šį sąmoningą, šviesų, kūrybingą asmenį Dievo ir Tėvynės tarnybai.

— Ir po tiek savo amžiaus metų dar tebegyvenu Lietuvoje... Tartum tik vakar būčiau grįžus... Ir vis dar tebegirdžiu tėvelio žodžius: "Šventa žemė Lietuva..." Suprantu ir kaskart labiau įsisąmoninu ir tikiu, kad Lietuva priklauso Kristaus Karalijai, tik mes turime ištesėti... Lyg norėdama užbaigti pokalbį, pasako seselė Anna Maria.

L. D. K. Birutės dr. Chicagos sk. vicepirmininkė V. Kulikauskienė (kair.) įteikia gėles aktorei Elenai Blandytei draugijos leidinio "Dvidešimtmetis" pristatymo metu Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Nuotr. P. Maletos

Sesers Anos Marijos — Rakauskaičs 80 metų amžiaus sukakties minėjimo dalyviai š. m. vasario 3 d. Iš kairės į dešinę: pirmoje eilėje — Ir. Sprindienė, Mrs. Ann Seguest, L Baltrušaitienė; antroje eilėje — Mrs. T. Davis, ses. Aukusilia, ses. Mercedes, jubiliatė sesuo Ana Marija, ses. Justina, ses. Elena; trečioje eilėje — dail. P. Kaupas, kun. A. Jaunius, V. Baltrušaitis, kun. V. Bagdanavičius, muz. A. Stephens, D. Augienė, op. sol. J. Vencevičaitė-Kutkuvienė, J. Eidrigevičienė, Miss. K. Stankus, P. Vaitaitienė, op. sol. A. Sprindys. Trūksta Miss. V. Šimkutės ir akt. St. Pilkos. Nuotr. A. Plaušinaičio

Kas galėtų duoti stimulo lietuvybei.

Prieš išsiskiriant, dar pora klausimų...

Žvelgiant iš perspektyvos, ar neatrodo, kad lietuviškas reikalas dabar daug kur blėsta? Be to, vienuolynai laukia nesulaukia naujų darbininkų. Trūksta aukos dvasios. Kas seselės nuomone galėtų duoti stimulo lietuvybei ir pašaukimui vienuolės luomai? Ką pasakytumėt, ko palinkėtumėt savo mokinėms, kurių turėjot šimtus, o gal ir tūkstančius?..

— Savo lietuvišką prigimtį turime išlaikyti, nors ir gyvename svetur ar sukuriame mišrias šeimas. Juo šviesesnis žmogus, daugiau galvojantis, juo geriau įvertins savo giminės brangumą ir svarbą ir išliks lietuviu darbais ir kalba. Šeimos yra šventa pareiga tą ugnį kurstyti, palaikyti, įpūsti ir išsaugoti. Į nuošaliai stovinčius turime prakalbėti jiems suprantama kalba ir juos patraukiamčiais būdais. Ignoravimas nieko neatneš teigiamo. Ištiekime ranką silpnesniam.

O kaip su pašaukimu?

Pašaukimų į dvasinį luomą Dievas duoda kiekvienai šeimai, bet tos malonės nepriimame arba ją nuslopiname, nužudome abejingumu, ignoravimu ir visiškų nesidomėjimu dvasiniais, religiniais reikalais. Tėvai net neužsimena vaikams apie dvasinį luomą, vengia apie ji kalbėti, nepurena dirvos, kad grūdas kritęs augtų. Neugdomas taurumas. Nekalbama apie šv. Raštą ir jo mokslą. Reikia pasisavinti Kristų, tada pasikeis visas žmogus.

Dažnai į aukštesnę mokyklą ateinanti mokinė prisipažįsta dar niekad negirdėjusi, kad tokia knyga (Šv. Raštas) iš viso egzistuoja. Iš tokios namų tuštumos atėjusiai mergaitei yra didelis pavojus nuklysti

Savo buvusioms mokinėms esu atvėrusi visą save. Jos turėjo progos pažinti mane ir mano galvojimą. Esu tikra, kad ištesėjo ir ištesės, kildamos artyn prie Dievo, kur jos bebūtų, kokiame luome begyventų, kokias pareigas beeitų... Tikiu, kad jos bus ištikimos savo didžiajai paskirčiai, liks tvirtos ir kilnios lietuvės.

Tuo ir baigsiu šį rašinį. Žiauru taip skubotai ir apgraibomis kalbėti apie žmogų, apie jo šventčiausius gyvenimo alsavimus. Apie jo asmens bruožus. Lai būna tai tik menki apmatai ir pagunda sodresniam audimui.

LIETUVĖS KATALIKĖS TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

Baigiantis 1973 metams, Pasaulio lietuvių katalikių organizacijų sąjungos (PLKOS) atstovė tarptautiniams ryšiams *B. Venskuvienė* pateikė centro valdybai pranešimą apie tų metų veiklą tarptautinėje plotmėje.

WUCWO tarptautinis koliokviumas

Chantilly (Prancūzijoje) metų pradžioje įvyko Pasaulio katalikių moterų organizacijų unijos (WUCWO) suorganizuotas tarptautinis koliokviumas, tema "Tikėjimas ir politika", kuris buvo skirtas katalikių moterų organizacijų vadovėms ir ekspertėms.

Iš PLKOS pusės koliokviume dalyvavo atstovė prie WUCWO B. Venskuvienė.

Pagrindinę šio tarptautinio koliokviumo paskaitą skaitė Mgr. A. Ranselaar — WUCWO dvasinis patarėjas, tema "Tikėjimas ir politika".

Paskaitininkas išryškino tikėjimo ir politikos santykį šių dienų pasaulyje, kurio evoliucija vystosi nepaprastai greitu tempu. Tikėjimo ir politikos ryšys šiais laikais yra labai aktualus Politinė akcija apima vis naują gyvenimo sritis ir jos įtakos žmonijoje plačiai jaučiasi. Tikėjimas po Vatikano II-jo suvažiavimo paliečia vis naujus gyvenimo aspektus. Krikščioniui tikėjimo ir politikos ryšių suderinimas — šių laikų būtinybė.

Tai nagrinėjant, koliokviume buvo išsamiai paliestas katalikių moterų įsipareigojimas šiuose klausimuose. Dalyvavimas politiniame gyvenime — yra veikla visuomenės gerovei, įkvėpta Meilės ir Tikėjimo. Iškelta būtinybė formuoti organizacijose katalikę moterį politinei veiklai ir šią jos akciją remti.

Darbo komisijose konkrečiais dalyvių liudijimais buvo paliestas katalikės reiškimasis politinėse organizacijose ir institucijose įvairiuose pasaulio kontinentuose. Įdomiausi pranešimai lietė V. Europos, JAV-bių ir Pietų Amerikos kraštus.

Baigiant koliokviumą, WUCWO priklausančioms organizacijoms buvo pateikti tokie pageidavimai:

1. Katalikių moterų organizacijose iš pagrindų išstudijuoti įvairius tikėjimo ir politikos aspektus.

2. Imtis naujos iniciatyvos, bendradarbiaujant su kitomis organizacijomis, šios srities gerai suplanuotai veiklai.

3. Patarti savo organizacijoms ir jų nariams, kad imtųsi iniciatyvos, gerai apgalvojant pasirinkimą tikėjimo dvasioje, aktyviai dalyvauti politikoje tautinėje ir tarptautinėje plotmėje ir kad ruoštų kadrus įvairioms politinio gyvenimo sritims.

Pasaulio katalikių moterų organizacijų unijos suvažiavimas Belgijoje

La Hulpe (Belgijoje) įvyko Pasaulio katalikių moterų organizacijų unijos (WUCWO) organizacijų vadovių suvažiavimas. Dalyvavo atstovės iš visų pasaulio kontinentų. PLKOS šiame suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė iš Paryžiaus.

Suvažiavimas buvo daugiausia skirtas WUCWO veiklos apžvalgai, svarstant kaip ji buvo išvystyta paskutinių kelerių metų bėgyje. Taip pat buvo nustatytos gairės ateities veiklai, ypač kitose tarptautinėse organizacijose ir institucijose (kaip Jungtinės Tautos, UNESCO, Europos Taryba ir kt.), kuriose Pasaulio katalikių moterų organizacijų unija nuolat reiškiasi.

Ruošiant šį suvažiavimą, visoms WCUWO priklausančioms katalikių moterų organizacijoms buvo išsiuntinėtos anketos WUCWO veiklos klausimais. Anketų atsakymų sinteze buvo daug pasiremta suvažiavimo darbuose.

Taip pat suvažiavime katalikių moterų or-jų delegatės padarė pranešimus apie savo atstovaujamos organizacijos veiklą ir tikslus. PLKOS atstovė B. Venskuvienė padarė pranešimą apie PLKOS veiklą ir uždavinius išeivijoje.

Suvažiavime, diskutuojant aktyvų dalyvavimą tarptautinėse organizacijose ir institucijose, ilgiausiai buvo sustota ties veikla Jungtinėse Tautose (įskaitant ir UNESCO).

Išeinant iš Jungtinių Tautų ir kitų aukščiau minėtų tarptautinių institucijų programos, taip pat iš WUCWO keliamų problemų katalikių organizacijose, delegatės tai nagrinėjo tokiose darbo komisijose:

I. *Moters pažanga* — jos teisinė padėtis viešame ir privačiame gyvenime, moters vieta šeimoje ir visuomenėje, jos dalyvavimas politiniame, ekonominiame gyvenime ir profesijoje, moters švietimas ir kt.

II. *Socialinės, sveikatos ir auklėjimo problemos* — vaikystė, jaunimas, vyresnioji karta, ligonių apsauga, šeimos gyvenimo pagerinimas namų ekonomijos ir mitybos srityse, socialinis ir bendruomeninis ugdymas, auklėjimas specialiose mokyklose, nuolatinis asmens ugdymas, narkotikų problemos.

III. *Žmogaus teisės* — religinė, socialinė ir rasinė diskrimi-

(Nukelta į 7 psl.)